

Versjon 2.0 01.04.2022

Temaplan frivillighet 2022–2026

Forsiden er inspirert av FNs bærekraftsmål nr 17 «Samarbeid for å nå målene», som også er uttrykket til Frivillighetsenheten.

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2020102727
Saksbehandler Annette Sørlie Stray

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kulturutvalget	20.04.2022	20/22
2 Helseutvalget	03.05.2022	21/22
3 Oppvekstutvalget	10.05.2022	20/22
4 Formannskapet	11.05.2022	62/22
5 Bystyret	18.05.2022	91/22

TEMAPLAN FRIVILLIGHET 2022-2026

BYSTYRET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 18.05.2022 SAK 91/22

Bystyrets vedtak:

1. Bystyret vedtar Temaplan frivillighet 2022-2026.
(Enst.)
2. Frivillighetskoordinatorene skal sikre at det skal være «en dør» inn i kommunen for frivillige organisasjoner og gjøre det enklere for frivillige å komme i kontakt med rett kontaktpunkt i kommunen
(Enst.)
3. Kommunen skal legge til rette for forutsigbarhet i tilskuddsordningene for frivillige organisasjoner i sitt budsjettopplegg.
(42/29)
4. Kristiansand kommune skal legge til rette for at kommunale virksomheter kan benytte og inngå partnerskap med frivillige organisasjoner og sosiale entreprenører.
(54/17)
5. Sikre at NAV, helsestasjon for ungdom, pedagogisk-psykologisk tjeneste, ungdomstjenesten, og de øvrige helsetjenestene informerer om frivillige tilbud til ungdom som har behov for å bli inkludert i sosiale aktiviteter.
(Enst.)

Forslag:

Høyre fremmet følgende forslag:

- «1. Frivillighetskoordinatorene skal sikre at det skal være «en dør» inn i kommunen for frivillige organisasjoner og gjøre det enklere for frivillige å komme i kontakt med rett kontaktpunkt i kommunen
2. Kommunen skal legge til rette for forutsigbarhet i tilskuddsordningene for frivillige organisasjoner i sitt budsjettopplegg.

3. Kristiansand kommune skal legge til rette for at kommunale virksomheter kan benytte og inngå partnerskap med frivillige organisasjoner og sosiale entreprenører.
4. Sikre at NAV, helsestasjon for ungdom, pedagogisk-psykologisk tjeneste, ungdomstjenesten, og de øvrige helsetjenestene informerer om frivillige tilbud til ungdom som har behov for å bli inkludert i sosiale aktiviteter.»

Voteringer:

Formannskapetets innstilling ble enstemmig vedtatt, vedtakets pkt. 1.

Høyres forslag nr. 1 ble enstemmig vedtatt, vedtakets pkt. 2.

Høyres forslag nr. 2 ble vedtatt med 42 mot 29 stemmer, vedtakets pkt. 3 (AP/MDG/SV/TVP/Venstre/Rødt).

Høyres forslag nr. 3 ble vedtatt med 54 mot 17 stemmer, vedtakets pkt. 4 (MDG/SV/TVP/Venstre/Rødt/Lajla Elefskaas (Uavh)).

Høyres forslag nr. 4 ble enstemmig vedtatt, vedtakets pkt. 5.

19.05.2022

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	
1.1	Bakgrunn og politiske vedtak 4
1.2	Nasjonale og regionale føringer.....4
1.3	Kommuneplanens samfunnsdel og andre kommunale føringer.....7
1.4	Avgrensninger og avhengighet til øvrige lokale og regionale planer.....8
2. Formål	
2.1	Organisering og prosess.....8
2.2	Begrepsavklaringer.....9
3. Utfordringsbildet	
3.1	Bakgrunn 11
3.2	Samhandlende kommune.....11
3.3	Mangel på møtepunkter.....12
3.4	Manglende oversikt over frivillig sektor.....12
3.5	Rekruttere deltakere.....13
3.6	Synlighet og rekruttering av frivillige.....13
3.7	Bistand til kompetanseheving.....14
3.8	Økonomiske rammevilkår.....14
3.9	Sentralisert tilskuddsforvaltning.....15
3.10	Oversikt og tilgang til lokaler.....15
4. Satsningsområder og delmål	16
5. Forutsetninger for å lykkes	20
6. Oppfølging av planen	20
Kilder	21

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og politiske vedtak

Kristiansand møter i dag og fremover utfordringer knyttet til klima, økonomi, demografiutfordringer, utenforskap, ulikheter i helse, politisk polarisering og redusert tillit mellom mennesker og politiske systemer. Disse utfordringene må løses i fellesskap med innbyggerne og frivillige organisasjoner. En sterk frivillig sektor er viktig for å skape bærekraftige løsninger for dagens og fremtidens behov, og henger tett sammen med Kristiansand kommunes visjon "sterkere sammen". Frivilligheten har en egenverdi for de som mottar frivillige tjenester, og for de som yter disse. Frivillighetsfeltet er sentralt for å forebygge ensomhet, og skape et inkluderende og mangfoldig samfunn hvor alle kan bidra til fellesskapet ut fra egne forutsetninger.

Da Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand) vedtok Kristiansand kommunens planstrategi for perioden 2019–2023 ble det foreslått å utarbeide en frivillighetsstrategi, og begrunnelsen var som følger:

«Det vil være nødvendig å utarbeide en frivillighetsstrategi som et viktig verktøy for hvordan satsingen skal arbeides med. Arbeidet kan bygge på Kristiansands frivillighetsmelding fra 2018 og anbefalingen fra politisk prosjektgruppe om nærdemokratiske ordninger og tiltak som kan fremme innbyggerinvolvering i nye Kristiansand».¹

I 2019 ble det utarbeidet to rapporter som begge gir viktig innspill og konkrete bidrag til arbeidet med temaplanen, «Kartlegging av frivillige lag og foreninger i Søgne, Songdalen og Kristiansand» og «Mulighetsstudie Innbyggertorg».

Kartleggingsrapporten gir en oversikt over frivilligheten i de tidligere tre kommunene, herunder organisasjonstype, aktivitetsnivå, rekruttering, inntektsarbeid og ønsker til samarbeid med kommunen.

Fellesnemnda for Nye Kristiansand kommune gjennomførte «Mulighetsstudiet innbyggertorg». Rapporten kom med anbefalinger til hvordan de tidligere tre rådhusene på Nodeland, Tangvall og i Kristiansand, kunne bli arenaer for dialog mellom kommunen, innbyggere, organisasjoner og lokale aktører.

Gamle Kristiansand kommune ferdigstilte sin andre frivillighetsmelding i 2018. Søgne og Songdalen kommune har ikke hatt frivillighetsmeldinger. Temaplan frivillighet vil derfor være et viktig ledd i å samkjøre innsatsen på feltet i hele kommunen.

Kulturstyret vedtok i november 2020 at arbeidet med temaplan frivillighet skulle igangsettes. I prosjektdirektivet som lå til grunn for igangsettelsen, ble plantypen endret til temaplan for å kunne ha med tiltak.

---

¹ [Planstrategi for nye Kristiansand kommune 2019-2023](#)

1.2 Nasjonale og regionale føringer

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Bærekraftsmålene utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av lokalsamfunnene og er grunnlaget for kommunens satsingsområder og mål slik de er beskrevet i kommuneplanens samfunnsdel.

Satsingsområdet «Samarbeid for å nå målene», som springer ut fra FNs bærekraftsmål nr. 17, er særlig relevant for denne temaplanen og en forutsetning for å nå de andre målene.

Folkehelseloven (2011)

Folkehelseloven fremhever kommunens ansvar for å legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.² Særlig er samarbeidet mellom frivillige organisasjoner og myndighetene avgjørende for å videreutvikle folkehelsearbeidet. Mye av det som påvirker helsen i befolkningen skjer utenfor helsetjenestene.

Stortingsmelding nr. 10 (2019). Frivilligheita – sterk, selvstendig, mangfoldig (Frivillighetsmeldingen).

Målene for den nasjonale frivillighetspolitikken er i korte trekk:

- *Bred deltakelse.*
Det er et politisk mål å få med så mange som mulig i frivillig arbeid, uavhengig av alder, kjønn, etnisitet, inntekt, funksjonsnivå eller interessefelt.
- *En sterk og uavhengig sektor*
Dette innebærer blant annet å styrke de brede støtteordningene, gjøre kriterier

² [Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\)](#)

for tildeling åpner, samt legge til rette for at frivilligheten kan skaffe inntekter fra andre kilder enn det offentlige, som privatpersoner og næringsliv.

- *Forenklingsreform*
Det skal være enkelt for frivilligheten å søke, ta imot og rapportere på offentlig støtte. Effektiv forvaltning og digitalisering er blant virkemidlene for å oppnå forenkling.
- *En samordnet frivillighetspolitikk*
En offentlig frivillighetspolitikk skal sikre god koordinering og samordning mellom offentlige styresmakter og frivillig sektor, og bygge opp under frivillig aktivitet.

[Stortingsmelding nr. 15 \(2018\). Leve hele livet- en kvalitetsreform for eldre.](#)

Reformen bygger på hva ansatte, eldre, pårørende, frivillige, forskere og ledere har erfart kan løfte kvaliteten på tjenestene og bidrar til en trygg og verdig alderdom. Frivillighet fremheves i meldingen som noe som både gir bedre tjenester og tilbud, og som fører til at eldre får brukt sine ressurser til nytte for samfunnet.

[Norsk offentlig utredning nr. 16 \(2020\). Levekår i byer- gode lokalsamfunn for alle.](#)

By- og levekårsutvalget utredet levekårs- og integreringsutfordringer i og rundt de store byene i Norge, herunder Kristiansand. Utvalget slår fast at i områder hvor mange barn vokser opp i familier med lav økonomi og dårlige levekår, er det ekstra viktig at arenaer utenfor hjemmet, som nabolag og fritidstilbud, har god kvalitet.

For å bidra til å styrke relasjonene i lokalsamfunn mener utvalget at kommunene bør ha en lokal frivillighetspolitikk. En slik politikk bør inkludere hvordan kommunen kan hjelpe ved å koordinere kultur- og fritidsfeltet og knytte lokale aktører sammen, og hvordan kommunen kan bidra med veiledning og kompetanseheving av lokale frivillige organisasjoner og nettverk. Det er viktig at kommunen når ut til innbyggere som i mindre grad har verv, eller som sjelden deltar på formelle arenaer i lokalsamfunnet.

[Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor \(2017-2020\)](#)

Plattformen er utarbeidet av KS og Frivillighet Norge. Formålet er å bistå kommunene i utarbeidelsen av en lokal frivillighetspolitikk. Et godt samspill med frivilligheten lokalt løftes som en forutsetning for å lykkes med å skape aktive lokalsamfunn og bidra til å løse samfunnsutfordringer innenfor folkehelse, omsorg, integrering, sosial ulikhet og beredskap.

[Fritidserklæringen \(2016\)](#)

Fritidserklæringen er signert av regjeringen, kommunene (KS) og frivillig sektor (Frivillighet Norge, Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner LNU m.fl.). Denne har som mål at alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon skal ha mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn. Fritidserklæringen bygger på artikkel 31 i FNs barnekonvensjon, og anerkjenner «barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturell og kunstnerisk virksomhet»³.

---

³[FNs konvensjon om barnets rettigheter \(1989\)](#)

Frivillighetsstrategi for Agder fylkeskommune 2022-2030

Frivillighetsstrategi for Agder fylkeskommune 2022-2030, sammen med strategiens handlingsprogram 2022-2026 var ute på høring høsten 2021. Strategien og handlingsprogrammet planlegges vedtatt i 2022. I høringsutkastet foreslås satsningsområdene:

- *Kommunal frivillighetspolitikk: tilrettelegging og samspill.*
- *Økonomi: forenkling og frihet.*
- *Rekruttering og deltakelse: kompetanseløft og synlighet.*
- *Lokaler: Tilgjengelighet og forutsigbarhet.*
- *Møteplasser: Dialog, informasjon og koordinering.*

1.3 Kommuneplanens samfunnsdel og andre kommunale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel (2020-2030). Sterkere sammen – Kristiansand mot 2030

Tematiske planer som denne temaplanen skal følge opp og utdype overordnede mål og strategier vedtatt i kommuneplanen.

Kommunens visjon «Sterkere sammen» peker framover og løfter frem at gjennom samskaping og dialog skal alle tilgjengelige ressurser i kommunen tas i bruk.

Planen har tre satsningsområder; *Attraktiv og miljøvennlig, Inkluderende og mangfoldig og Skapende og kompetent*. Disse tre satsningsområdene har igjen en rekke retningsmål og strategier hvor frivilligheten fremheves som viktig for å nå målene.

Kartlegging av frivillig lag og foreninger i Søgne, Songdalen og Kristiansand (2019)

Frivillighet Norge gjennomførte en "Kartlegging av frivillig lag og foreninger i Søgne, Songdalen og Kristiansand". Rapporten gir en oversikt over frivilligheten i de tidligere tre kommunene, herunder organisasjonstype, aktivitetsnivå, rekruttering, økonomi og ønsker til samarbeid med kommunen. En undersøkelse ble sendt ut til 843 registrerte e-postadresser blant frivillige lag og foreninger i de tidligere tre kommunene. Svarprosenten på 42 % gir nyttig kunnskap om frivillighetens felles utfordringer og behov, og har vært viktig i kunnskapsgrunnlaget til temaplanen.

Mulighetsstudie innbyggertorg (2019)

Fellesnemnda for Nye Kristiansand kommune gjennomførte «Mulighetsstudiet innbyggertorg». Rapporten kom med anbefalinger til hvordan de tidligere tre rådhusene på Nodeland, Tangvall og i Kristiansand, kunne bli arenaer for dialog mellom kommunen, innbyggere, organisasjoner og lokale aktører. Arbeidsgruppen anbefalte at innbyggertorgene utvikles til å bli:

- Torgområder hvor alle kan møtes
- Markeds- og mingleplass for frivillighet
- Arena for samhandling og idemyldring
- Lavterskelarena for medvirkning
- Formidlings- og informasjonsknutepunkt

NORCE-rapport- Frivilligsentralenes kjennetegn og betydning i storbyene (2020)

Høsten 2020 leverte NORCE en rapport om "Frivilligsentralenes kjennetegn og betydning i storbyene". Rapporten gir en status over storbyenes arbeid med frivilligsentralene.

Spesielt frivilligsentralenes rolle i samskaping, og hvordan sentralene kan legge til rette for samarbeid mellom frivillige organisasjoner, kommunen og storsamfunnet, blir løftet frem i rapporten.

Kristiansand kommunes frivillighetsmeldinger 2010 og 2018.

Frivillighetsmeldingen fra 2018 kom med forslag til tiltak og virkemidler for kommunal samhandling med frivilligheten. Foreslåtte tiltak var å få til bedre samhandling med frivillig sektor. Arbeidet med Nye Kristiansand kommune gjorde at noen av tiltakene ikke ble gjennomført, og temaplanen tar derfor frem igjen noen av de foreslåtte tiltakene fra 2018.

1.4 Avgrensninger og avhengighet til øvrige lokale og regionale planer

Parallelt med temaplan frivillighet har det blitt arbeidet med en rekke andre kommunale planverk. Flere har referansepunkter opp mot temaplan frivillighet, herunder folkehelsestrategien, kulturstrategien, temaplan fritidsklubber, fritidsgrupper og ferietilbud, klima- og miljøstrategien, bibliotekplanen, temaplan for idrett- og friluftsliv. For å forhindre dobbeltarbeid og medvirkningstretthet blant frivillige organisasjoner har ulike medvirkningsprosesser blitt sett i sammenheng.

2. Formål

2.1 Organisering og prosess

Formålet til planen er å sikre aktiv og attraktiv samhandling med frivillig sektor. Den skal skape en felles forståelse rundt dagens status og legge til rette for forenklede rammer og retningslinjer for samarbeidet.

Temaplan frivillighet bygger på kommuneplanens samfunnsdel og er tettest knyttet opp mot satsningsområdet Inkluderende og mangfoldig. Kristiansand kommunens visjon er «Sterkere sammen», som også beskriver viktigheten av godt samarbeid mellom kommunen og frivillig sektor.

Kristiansand kommune anerkjenner at frivillig aktivitet er et viktig supplement til de kommunale tjenestene og en viktig del av å utvikle den nye kommunen. De fleste kommunalområder i kommunen samhandler med frivillig sektor. For å styrke dette samarbeidet bidrar kommunen med en rekke tiltak som bygger opp under frivillighetsfeltet.

Kulturutvalget vedtok at arbeidet med temaplan frivillighet skulle igangsettes i november 2020 med følgende føringer for innhold, prosess og oppfølging:

- *gi en oversikt over frivilligheten i kommunen i lys av nasjonale, regionale og kommunale samfunnstrender og levekårsutfordringer.*
- *være et retningsgivende og tydelig styringsdokument for kommunenes politiske og administrative ledelse, i arbeidet med å skape god og attraktiv samhandling med frivilligheten.*
- *tydeliggjøre hvordan kommune og frivillige lag, foreninger og ideelle aktører ønsker å samhandle.*

Temaplanen skulle utformes som et brukervennlig og nyttig verktøy både for frivilligheten og kommunale virksomheter.

Handlingsdelen av temaplanen skal inngå som forarbeid til kommunens handlings- og økonomiplan. Dette sikrer at temaplanens mål og overordnede perspektiv følges opp.

Kommunalsjef innbyggerdialog har vært ansvarlig for utarbeidelsen av temaplan frivillighet. Koronapandemien førte til at de fleste av innspillmøtene har blitt gjennomført digitalt.

Arbeidsgruppen har bestått av representanter fra kommunalområdene Kultur og innbyggerdialog, Helse og mestring, Oppvekst og Samhandling og innovasjon. Kommunalområdet By- og stedsutvikling har blitt konsultert ved behov. Fra frivillige organisasjoner har Kristiansand Røde Kors og Forum for integrering og dialog i Agder (FIDA) deltatt.

For å sikre at frivillighetspolitikken er tilpasset de ulike behovene frivillige organisasjoner har i sitt nærmiljø, har prosjektgruppen gjennomført:

- 20 innspillmøter inndelt etter innsatsområde
- egne innspillmøter med de lovpålagte rådene
- intervjuer med utvalgte organisasjoner
- samtaler med uorganiserte ungdomsgrupper

I tillegg har Prosjekt samhandlende kommune samlet frivillige organisasjoner i et innbyggerpanel og det har vært gjennomført samarbeidsmøter med organisasjoner på barnefattigdomsfeltet. Innspill fra disse møtene er innlemmet i planen.

Enkeltpersoner og andre har blitt oppfordret til å sende innspill og synspunkter gjennom kommunens nettside. Det kom 11 innspill. Planen ble sendt ut på intern og ekstern høring i perioden 4. februar til 24. mars. Det kom 9 høringsinnspill, i tillegg til tilbakemeldinger fra kommunalområdene.

2.2 Begrepsavklaringer

Frivillighet er et begrep som rommer både individuell frivillig innsats, frivillige organisasjoner og andre grupperinger som rekrutterer og formidler frivillige. Selv blant frivillige organisasjoner er det ulike tilnærminger til begrepet frivillighet og identiteten som frivillig.

Frivillige organisasjoner

En frivillig organisasjon er en sammenslutning av personer eller virksomheter som driver virksomhet på ikke- fortjenestebasert og ikke-offentlig basis, jf. definisjonen i frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4.⁴ I denne planen brukes betegnelsen frivillige organisasjoner når frivillig sektor omtales.

Frivillig innsats

ILO (International labor organization) definerer frivillig innsats som:

*«Ikke-obligatorisk arbeid, det vil si den tiden en person bruker på å utføre en eller flere aktiviteter - enten gjennom en organisasjon, eller direkte overfor andre utenfor egen husholdning - uten å ta betalt».*⁵

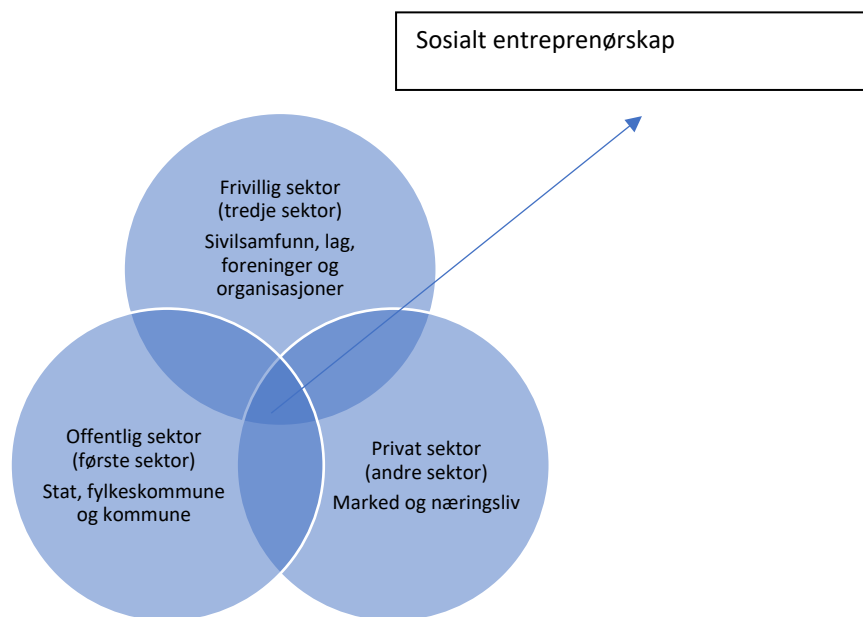
I denne definisjonen regnes ikke lønnet arbeid, pårørendearbeid og vennetjenester som frivillig innsats. Det kan allikevel være gråsoner.

⁴ [Lov om register for frivillig virksomhet](#)

⁵ [Frivillighet Norge. Faktaside-Hva er frivillighet?](#)

Frivillig sektor- tredje sektor

Frivillig sektor- eller tredje sektor, er et mer omfattende begrep enn frivillige organisasjoner, blant annet fordi det omfatter frivillig innsats både innenfor og utenfor etablerte organisasjoner. Bruken av begrepet frivillig sektor er et uttrykk for at frivilligheten har en egen plass i samfunnslivet. SSBs satellittregnskap for frivillig sektor i 2020 oppgir at den frivillige innsatsen i frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 142 000 årsverk. Den frivillige innsatsen er størst innen kultur og fritid, og idretten alene står for 25% av de frivillige årsverkene.⁶

Ideelle organisasjoner

Norge har en sterk velferdsstat, og ideelle organisasjoner spiller en viktig rolle i å gi befolkningen en rekke velferdstjenester, for eksempel innen rusbehandling og barnevernstjenester. Det finnes ikke én definisjon på ideelle organisasjoner, men i regjeringens veileder for offentlige anskaffelser heter det at:

«Virksomhetene skiller seg fra kommersielle virksomheter ved at de ikke har profitt som formål, eventuelt at overskudd utelukkende benyttes til å drifte og tilby humanistiske og sosiale tjenester til allmennheten eller spesielle grupper uten at mottager yter et fullt ut regningsvarende vederlag.»⁷

⁶ [SSB \(2020\) Satellittregnskapet for ideelle og frivillige organisasjoner](#)

⁷ [Fornyings- og administrasjonsdepartementet \(2013\) Veileder til reglene om offentlige anskaffelser.](#)

Sosialt entreprenørskap

Siden 2000-tallet har det vært en økende interesse og oppmerksomhet knyttet til sosialt entreprenørskap i Norge. Utgangspunktet for sosialt entreprenørskap er et sosialt problem eller et udekket velferdsbehov hvor det tas i bruk nye og ofte forretningsmessige metoder for å løse utfordringene. Sosialt entreprenørskap er i skjæringsfeltet mellom sektorer og opererer inn mot ulike deler av offentlig sektor der hovedområdene er arbeidsinkludering, eldreomsorg, skole og oppvekst. Et kjennetegn ved ideelle organisasjoner og sosiale entreprenører er at inntjeningen går tilbake til videre drift av virksomheten. Frivillige og ideelle organisasjoner har gjerne en ideologisk forankring og bygger sine aktiviteter enten helt eller delvis på frivillig innsats. Sosiale entreprenører inntar gjerne en mer kommersiell rolle.

3. Utfordringsbildet

3.1 Bakgrunn

Dette kapittelet gir et innblikk i de utfordringene som har utpekt seg i forbindelse med medvirkningsprosessene som er gjennomført i arbeidet med temaplan frivillighet. Prosjektgruppen gjennomførte 20 innspillmøter med organisasjoner og kommunalt ansatte, inndelt etter innsatsområde, de lovpålagte rådene, intervjuer med utvalgte organisasjoner, samtaler med uorganiserte ungdomsgrupper, samt at det ble sendt inn 11 innspill til planen gjennom kommunens nettsider. «Mulighetsstudie innbyggertorg» og «Kartlegging av frivillige, lag og foreninger i Søgne, Songdalen og Kristiansand kommune» underbygger og forsterker funnene fra innspillmøtene.

3.2 Samhandlende kommune

Offentlig sektor står overfor utfordringer knyttet til økonomiske rammebetingelser, klimaendringer og økte levekårsforskjeller. For å møte disse utfordringene må kommunen ta i bruk nye samarbeidsmodeller og metoder i samspillet med sivilsamfunnet og næringslivet. Kristiansand kommune har et pågående arbeid med å bli en «samhandlende kommune». I det så ligger det en klar forventning om å skape samhandlingspraksiser med brukere av tjenester, pårørende, interessegrupper, frivillige organisasjoner og næringslivet.

God dialog, informasjonsutveksling og en gjensidig forståelse av hverandres roller er viktig for å lykkes i arbeidet med å bli en samhandlende kommune. Frivillige lag og foreninger er tydelige på at de sitter med mye kunnskap og innsikt som de ønsker å formidle til kommunen og fellesskapet. For kommunen sin del er det viktig at ønsket om økt samhandling ikke må være et middel for å spare inn på offentlige budsjettposter. Det vil føre til mindre bærekraftige løsninger på sikt og potensielt en mistillit mot kommunen.

Der hvor det er frivillighet inn i de kommunale tjenestene har kommunen et særskilt ansvar for at frivillige opplever seg velkomne, verdsatte og anerkjent. Det er derfor viktig at kommunen bygger en sterk kultur for samarbeid med frivilligheten og dette må ledelsesforankres.

3.3 Mangel på møtepunkter

Et ønske om å møtes mer på tvers av kommunal og frivillig sektor har vært fremmet i ulike sammenhenger i innspillsarbeidet. En tydelig tilbakemelding i «Mulighetsstudie innbyggertorg» var potensialet bibliotekene hadde som lokal og åpen møteplass på tvers av brukergrupper og generasjoner.

Det finnes i dag en rekke arenaer for samhandling mellom frivillig sektor og Kristiansand kommune. Noen treffpunkter er for organisasjoner som jobber innenfor samme felt og kan foregå enten på ad-hoc basis eller jevnlig. Andre møter er åpne for alle organisasjoner i et geografisk område og med kunngjøring på nettsider og i dagspressen.

Frivillige organisasjoner oppgir som motivasjon at de ønsker å jobbe behovsbasert, samt møte andre organisasjoner for å bli kjent og utvikle samarbeid på tvers. Innvandrersamfunn etterlyser i tillegg arenaer for å møte politikere og politisk ledelse, for å gjøre sine aktiviteter og behov kjent.

Kommunalt ansatte ønsker å få bedre kjennskap til organisasjonene og deres aktiviteter, da det oppleves som krevende å holde oversikt over tiltak i regi av frivillige organisasjoner til enhver tid. Manglende kjennskap fører også til usikkerhet rundt kvaliteten på tiltakene i regi av frivillig sektor.

3.4 Manglende oversikt over frivillig sektor

I innspillsarbeidet etterlyses en oppdatert oversikt over lag og foreninger i hele kommunen, gjerne med mulighet for å inndele etter aktivitet, målgruppe og geografisk område. Dette har også blitt fremmet i «Mulighetsstudie innbyggertorg».

Kommunen har en rekke interne og eksterne oversikter over organisasjoner og deres aktiviteter. Oversiktene er tilpasset ulike formål og kommuniserer i liten grad med hverandre.

Frivillighetsregisteret som ligger under Brønnøysundregisteret gir kommunen best oversikt over lag og foreninger. Allikevel er det en utfordring at informasjonen til den enkelte organisasjon ikke oppdateres jevnlig, som resulterer i at kommunen ikke får fullverdig informasjon om det lokale foreningslivet.

Mest sannsynlig vil ikke én løsning eller ett enkelttiltak løse utfordringen med en til hver tid oppdatert oversikt over frivillig sektor. I en stor kommune er innhenting av manuell informasjon arbeidskrevende. Det finnes en rekke digitale verktøyer og plattformer som kommuner og organisasjoner kan ta i bruk, men utfordringen er at de gjerne har forskjellige formål og informasjonen ikke jevnlig oppdateres.

Etter kommunesammenslåingen har det ikke blitt enighet om hvilken form for områdeinndeling av kommunen som er ønskelig. Det savnes en forent forståelse av hvilke områder kommunen jobber ut ifra. Dette kunne forenklet arbeidet med å samle de lokale frivillige kreftene og arbeidet med å holde en lokal oversikt oppdatert til enhver tid.

I dag finnes det verken innbyggertorg, bibliotek eller ansatte med god frivillighetskompetanse øst for Otra. I områder som mangler lokale møteplasser kan skolene fungere som møteplass og nabolagsarena. Tilbakemeldingene i innspillsmøtene viser at det varierer i hvilken grad skolene oppleves som en lokal samhandlingsarena i dag.

3.5 Rekruttere deltakere

Organisasjoner etterspør bistand fra kommunen til å rekruttere deltakere i målgruppen for sine aktiviteter. Kommunalt ansatte kan ha en nøkkelrolle i å videreformidle informasjon og kontakt med frivillige organisasjoner. Dette gjelder spesielt deltakere som mangler nettverk, økonomi, norskkunnskaper, sosiale ferdigheter eller selvtillit til å møte opp på aktiviteter og tiltak på egenhånd. Tilgang til skolene som rekrutteringsarena for aktiviteter for barn og unge varierer også fra skole til skole.

Høyt arbeidstempo og manglende oversikt over tilbudene i regi av frivillig sektor, oppgis i det kommunale innspillsarbeidet som hindre for å informere om relevante tilbud i frivillige organisasjoner. Videre forteller kommunalt ansatte at de ikke er godt nok kjent med hvilke rutiner organisasjonene har for kvalitetssikring av nye og eksisterende frivillige. Dette kan gjøre ansatte nølende med å henvise sårbare deltakere til aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner. Et forslag til løsning kan være at kommunen i større grad inngår samarbeidsavtaler og tettere samarbeid med utvalgte organisasjoner der det er hensiktsmessig for begge parter.

Ungfritid.no er en ny nasjonal digital oppslagstavle hvor alle frivillige organisasjoner kan legge ut informasjon om sine fritidsaktiviteter for barn og unge. Nettsiden ble lansert våren 2021, og kan bli et nyttig verktøy for lag og foreninger, kommunen og familier som er på utkikk etter en lokal oversikt over tilgjengelige aktiviteter. For at siden skal gi en dekkende oversikt for hele kommunen, må flere lag og foreninger bruke nettsiden.

Fritidsfond er en økonomisk støtteordning som bidrar til at alle barn og unge kan delta i organiserte fritidsaktiviteter, uavhengig av familiens økonomi. Organisasjoner, støtteapparatet og familiene selv kan søke om økonomisk støtte til kontingenter, medlemskap, utstyr, turer eller andre utgifter som er forbundet med aktiviteten. For at Fritidsfond skal treffe målgruppen må ordningen være allment kjent blant alle relevante instanser.

3.6 Synlighet og rekruttering av frivillige

Organisasjoner og enkelte kommunale enheter uttrykker et behov for å rekruttere flere frivillige. Å engasjere seg i en frivillig organisasjon gir trivsel, tilhørighet, kunnskap og nettverk. Selv om andelen nordmenn som gjør en frivillig innsats i løpet av ett år har ligget stabilt de senere årene, oppgir mange frivillige organisasjoner at frivillige i større grad ønsker å gjøre en tidsbegrenset og konkret innsats.⁸ I tillegg er det spesielt vanskelig å rekruttere frivillige til administrative oppgaver. God ivaretagelse kan bidra til å beholde de frivillige lenger. Dette er særlig viktig nå som flere organisasjoner mener de har mistet frivillige grunnet mindre aktivitet under koronapandemien.

De lovpålagte kommunale rådene fremhevet i innspillarbeidet at det er en utfordring å få oversikt over tilbud i regi av frivillig sektor, hvilke organisasjoner som har behov for flere frivillige- og hvilke krav som stilles til de frivillige. Ungdommens bystyre bemerket at de ønsker bedre informasjon om hvilke frivillige aktiviteter som passer for de under 18 år. Seniorrådet utfordret kommunen på hvordan personer uten digital kompetanse kan finne informasjon om frivillig sektor.

Markedsføring er en viktig faktor for å lykkes med å rekruttere frivillige. Flere frivillige organisasjoner i Kristiansand kommune benytter seg av Frivillig.no. Nettsiden skal gjøre det enklere for frivillige organisasjoner å rekruttere nye frivillige og enklere for

---

⁸ Fladmoe, A., Sivesind, K. & Arnesen, D. (2018): [Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017. Rapport 2/2018. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.](#)

potensielle frivillige å finne aktuelle oppdrag. Samtidig er det et potensiale for å gjøre Frivillig.no bedre kjent blant både frivillige organisasjoner og den generelle befolkningen.

Det finnes en rekke digitale markedsførings- og samhandlingsplattformer som kommunen, frivillige organisasjoner og kulturlivet kan bruke til å koordinere den frivillige innsatsen, samt informere om aktiviteter, kurs, konserter, foredrag eller lignende. Noen eksempler er Nyby, InVi, Friskus, Mobilise, Frivillig.no og Ungfritid.no.

Kristiansand kommune bruker blant annet disse kanalene:

- SEES-appen, som er en egen arrangementskalender for ungdom mellom 13-20 år. Den gir en samlet oversikt over arrangementer i kommunen.
- En By for alle, Miljøuka og Frivillighetens år 2022 har arrangementskalendere hvor kommunen og organisasjonene kan informere om åpne arrangementer.
- Kristiansand kommune har egne nettsider, Facebook, Instagram, Tik-tok og en innbyggerapp. Disse kanalene brukes til å markedsføre kommunens egne tilbud.

Felles for de ulike markedsførings- og samhandlingsplattformer som finnes på markedet er at de kun har et begrenset formål. Systemene deler ikke informasjon med hverandre og informasjon må i stor grad meldes inn manuelt. Dette gjør at det kreves gode rutiner for å holde informasjonen oppdatert.

Det er også en utfordring å nå ut til den delen av befolkningen som ikke tar i bruk digitale verktøyer. Sosiale nettverk er viktig i rekrutteringsprosesser, men mangel på lokale åpne møteplasser hvor folk møtes på tvers, gjør at det er færre rekrutteringsarenaer for frivillige organisasjoner.

3.7 Bistand til kompetanseheving

God ivaretagelse er et viktig ledd for organisasjonene i å beholde sine frivillige. Kompetanseheving og faglig påfyll kan bidra til at frivillige opplever seg selv rustet til oppgavene de er satt til. Organisasjoner ønsker bistand fra kommunen til kompetanseheving for frivillige og organisasjonstillitsvalgte. Dette gjøres i dag, men er ikke satt i system.

Relevant kompetanseheving for både tillitsvalgte og frivillige kan være innen felt som rus, psykisk helse, psykisk utviklingshemmede, demens, mangfold, økonomi, rekruttering, ivaretagelse av frivillige og markedsføring. Dette kan bidra til å gjøre det enklere å rekruttere og beholde både frivillige og tillitsvalgte.

3.8 Økonomiske rammevilkår

I innspillsarbeidet er det gitt tilbakemelding om at kommunen har mange tilskuddsordninger og ulike søknadsfrister. Flere organisasjoner gir uttrykk for at de i større grad ønsker frie midler. Dette gjelder spesielt organisasjoner som søker mange offentlige og private tilskuddsordninger. Organisasjonene opplever det som utydelig hvilke kriterier som utløser kommunalt driftstilskudd og dermed faste tilskudd på kommunens budsjett.

Tilskuddsordningene er knyttet til strategiske formål slik at midlene bidrar til å realisere målsettinger i politisk vedtatte planer og strategier. Kjente kriterier for tildeling av midler skaper forutsigbarhet og legitimitet for kommunens tilskuddsforvaltning.

Det er flere problemstillinger knyttet til å gi frie midler til organisasjoner. For det første er det mer utfordrende for kommunen å påse at det er samsvar mellom målene

kommunen har satt seg og hvor midler blir plassert. Videre kan tildeling av frie midler til noen utvalgte organisasjoner skape mistillit mellom kommunen og øvrig frivillig sektor.

På sitt beste er tilskuddsforvaltning en konkurranse hvor alle stiller på lik linje og de beste søknadene vinner. I praksis har ikke alle organisasjonene samme påvirkningsmuligheter eller kanaler ovenfor administrasjonen og politikerne. Det kreves artikuleringsevne, organisasjonsmakt og kontaktnett for å bli sett og hørt. Disse ressursene er ikke likt fordelt blant organisasjonene i Kristiansand. Dette er et dilemma organisasjonene selv har løftet i innspillsarbeidet og som er kjent i kommuneadministrasjonen.

3.9 Sentralisert tilskuddsforvaltning

Det har blitt trukket frem i innspillsarbeidet at mange enheter i kommunen bruker mye tid og ressurser på tilskuddsforvaltning og organisasjoner forholder seg til en rekke ulike enheter for veiledning rundt tilskuddsforvaltning.

Det har vært en diskusjon om kommunen kan få gevinster ved å sentralisere tilskuddsforvaltningen. Dette kan gi en mer spesialisert kompetanse hos tilskuddsforvaltere og dermed bedre service til organisasjoner som ønsker å søke støtte fra Kristiansand kommune.

En sentralisert tilskuddsforvaltning kan bety at:

- alle søknader sendes inn via én felles søknadsportal
- alle tilskudd forvaltes av én enhet i kommunen.

Enheten kan få ansvaret for den tekniske løsningen, veiledning av søkere, administrativ og politisk behandling av søknadene, samt utbetalinger og krav til rapportering. Fagenhetene vil fortsatt ha ansvaret for den faglige prioriteringen og vurderingen av søknadene.

3.10 Oversikt og tilgang til lokaler

Flere kommunalområder samhandler med frivillig sektor når det gjelder langsiktig leie av bygg kommunen ikke bruker selv, eller utlån og leie av møterom, gymsaler, skolerom, idrettsanlegg, grendehus, omsorgssentre eller uteområder.

Mange av Kristiansand kommunes arenaer og lokaler står ledige deler av døgnet og det er et potensiale for å utnytte disse bedre til gode for frivilligheten. En rekke kommunale, fylkeskommunale og statlige vedtak tilsier at det skal jobbes for å øke tilgjengeligheten av uteområder og offentlige bygg for frivillige lag og organisasjoner.⁹ I tillegg skal det være redusert eller gratis leie for frivillige lag og foreninger.

Før og etter kommunesammenslåingen er det tatt en rekke grep for å harmonisere eiendoms- og utleiepolitikken i de tidligere tre kommunene.¹⁰ Gratisprinsippet gjelder i hovedsak for frivillige lag og foreninger som ønsker tilgang til kommunale bygg.¹¹ Unntaket er hvis det er utleie til inntektsbringende arbeid som for eksempel basarer, cuper og messer. Frivillige lag og foreninger oppgir at informasjon rundt tilgjengelige lokaler og rutiner for utlån oppleves som fragmentert og uoversiktlig. Korpsmiljøet i

⁹ Den nasjonale frivillighetsmeldingen (2018), Høringsutkast- Agder Fylkeskommunes frivillighetsstrategi 2022-2030, gamle Kristiansand kommunes frivillighetsmelding (2018), samt vedtak i Fellesnemnda for nye Kristiansand kommune og Kristiansand bystyre.

¹⁰ Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand) 18. juni 2019. Sak 68/19 «Harmonisering av prinsipper og priser for lån og leie av kommunale lokaler».

¹¹ Årlige satser bestemmes gjennom kommunens økonomi- og planarbeid.

kommunen har særskilt løftet frem utfordringer med å få tilgang til lokaler og nødvendig lagerplass.

Kristiansand kommune har lenge jobbet for å lage et kommunalt digitalt bookingsystem, og har gått sammen med flere kommuner om å utvikle bookingløsningen «Aktiv kommune». Det er en klar forventning at hele kommunen, herunder idretten, skole, fritid, omsorgssentre, bibliotek og kultur skal benytte seg av Aktiv kommune. Utviklingen av Aktiv kommune har vært mer krevende enn forventet og har resultert i en forsinkelse av implementeringen.

4. Satsningsområder og delmål

Selv om det er viktig at frivilligheten er fri og uavhengig, skal Kristiansand kommune ha ambisjoner på vegne av frivillig- og offentlig sektor sin innsats. Samtidig vil en kommunal frivillighetsplan i liten grad kunne forplikte frivillige organisasjoner. Tiltakene i denne planen går derfor primært på hvordan kommunen kan brukes sine virkemidler til å styrke og forsterke samhandlingen mellom kommunen og frivillig sektor.

Kommuneplanens samfunnsdel «Sterkere sammen- Kristiansand mot 2030», som er Kristiansand kommunes overordnede plandokument, har vært førende for handlingsplandelen til temaplan frivillighet. Satsningsområdene med retningsmål / *slik vil vi ha det* og strategier / *slik gjør vi det* er identisk med kommuneplanens samfunnsdel, mens delmål og tiltak i temaplan frivillighet utdyper relevante punkter for frivillighetsfeltet.

I oppfølgingen av tiltakene skilles det mellom «nytt tiltak» og «styrke tiltak». Kommunen har allerede et utstrakt samarbeid med frivillige organisasjoner. Etter kommunesammenslåingen i 2020 har kommunen gjennomført en rekke ulike tiltak som har hatt som mål å styrke samarbeidet med frivillig sektor. På grunn av koronapandemien har det vært vanskelig å evaluere effekten av disse tiltakene, og som derfor videreføres og styrkes i løpet av planperioden 2022-2026.

Satsningsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Kristiansand kommune har ambisiøse klimamål. Frivillig sektor har skaperkraft og kan bidra til et mer bærekraftig samfunn gjennom å involvere og engasjere befolkningen i klima- og miljøspørsmål lokalt.

Satsningsområde- Attraktiv og miljøvennlig		
Retningsmål/ slik vil vi ha det - Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslipps-samfunn med 80% lavere klimagass-utslipp i 2030 enn i 2015.		
Strategi / slik gjør vi det: - Involvere innbyggere, frivilligheten, ideelle organisasjoner, næringsliv i arbeidet med å utvikle et bærekraftig samfunn, særlig med vekt på fremtidens generasjoner.		
Delmål:	Tiltak:	Nytt tiltak / styrke tiltak
Frivillig sektor tar del i det grønne skiftet.	Gjennomføre temamøter om klima og miljø for frivillig sektor.	Nytt tiltak

For sammen å finne gode løsninger på dagens og framtidens utfordringer, må kommunen, innbyggere, frivilligheten og næringslivet komme sammen lokalt. Å møtes ansikt til ansikt er viktig får bli kjent på tvers av tidligere kommunegrenser og utvikle den nye kommunen.

Satsningsområde- Attraktiv og miljøvennlig		
Retningsmål/ slik vil vi ha det		
- Kristiansand har en by- og stedsutvikling som fremmer kompakte sentre og med gode kvaliteter i byrom og nærmiljø.		
Strategi / slik gjør vi det:		
- Skape gode kulturarenaer og møteplasser sammen med byens kunst og kultur-institusjoner, profesjonelle kunstnere, kulturliv, kommunale tilbud, universitets- og studentmiljøene og frivilligheten.		
Delmål:	Tiltak:	Nytt tiltak / styrke tiltak
Det er enkelt å gjøre en frivillig innsats både i byrom og i nærmiljø.	Legge til rette for møteplasser inndelt etter innsatsområde, geografi og tema.	Styrke tiltak
	Videreutvikle samskappingsprosesser mellom innbyggere, organisasjoner og kommunale virksomheter på frivillighetsfeltet.	Styrke tiltak
	Styrke bibliotekene som arena for frivillig aktivitet.	Styrke tiltak

Satsningsområde: Inkluderende og mangfoldig

For å lykkes med å være en inkluderende og mangfoldig kommune, har Kristiansand kommune mye å tjene på å legge til rette for å få med flere i frivilligheten. Det forutsetter tilrettelegging for frivillig innsats, både fra kommunen og fra frivillige organisasjoner, samt målrettet markedsføring og rekruttering.

Økonomisk støtte er ofte avgjørende for om en aktivitet eller et prosjekt lar seg gjennomføre eller ikke. For at organisasjonene ikke skal binde opp unødvendige ressurser på administrasjon, skal det være enkelt å søke- og rapportere på kommunale tilskuddsordninger.

Satsningsområde- Inkluderende og mangfoldig		
Retningsmål/ slik vil vi ha det		
- I Kristiansand er alle innbyggere aktive samfunnsdeltakere og har tillitt til hverandre.		
Strategi / slik gjør vi det:		
- Sikre aktiv og attraktiv samhandling med frivillig sektor og ideelle organisasjoner.		
Delmål:	Tiltak:	Nytt tiltak / styrke tiltak
Det er god samhandling og samarbeid mellom og på tvers av kommunal og frivillig sektor.	Etablere et internt kommunalt frivillighetsnettverk.	Nytt tiltak
	Frivillighetsenheten tilbyr forutsigbare trefftider hvor frivillig sektor kan få bistand.	Styrke tiltak
	Arrangere Frivilligbørs- en møteplass for frivillig, offentlig og privat sektor.	Nytt tiltak
	Videreføre markering og utdeling av Frivillighetsprisen.	Styrke tiltak
	Øke frivillig sektors kjennskap til eksisterende rekrutteringsverktøyer som frivillig.no og ungfretid.no.	Styrke tiltak
	Samarbeide med Agder fylkeskommune rundt tiltak som berører Kristiansand kommune.	Nytt tiltak

	Bistå frivillige lag og foreninger med kurs og kompetanseheving.	Styrke tiltak
	Teste ut nyhetsbrev for frivillig sektor.	Nytt tiltak
	Bruk av arrangementskalender i forbindelse med Frivillighetens år 2022. Evaluere om kalenderen skal videreføres også etter 2022.	Nytt tiltak
Det er enkelt å søke, ta imot og rapportere på kommunale tilskuddsordninger.	Gjennomgang og evaluering av retningslinjer for kommunens tilskuddsordninger.	Nytt tiltak
	Veilede frivillige lag og foreninger som ønsker å søke kommunale tilskuddsordninger.	Styrke tiltak
	Vurdere etablering av en sentralisert tilskuddsforvaltning.	Nytt tiltak
	Etablere et tydeligere skille mellom årlig driftstilskudd og tilskuddsordninger.	Styrke tiltak
	Gjennomføre informasjonsmøter om kommunale tilskuddsordninger.	Styrke tiltak

Kristiansand kommune har et variert og mangfoldig tilbud av aktiviteter for barn og unge. Det skal være enkelt å finne frem til en aktuell aktivitet i nærområdet, og foreldrenes økonomi skal ikke oppleves som et hinder for at barn og unge deltar på fritidsaktiviteter.

Satsningsområde- Inkluderende og mangfoldig		
Retningsmål/ slik vil vi ha det		
- I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.		
Strategi / slik gjør vi det:		
- Sikre at alle barn og unge er inkludert og har mulighet til å delta i fritidsaktiviteter		
Delmål:	Tiltak:	Nytt tiltak / styrke tiltak
Barn og unge har like muligheter til å delta i fritidsaktiviteter.	Gjøre Fritidsfond kjent blant hjelpeapparatet, frivillig sektor og familier som er i målgruppen.	Styrke tiltak
	Gjøre Ungfritid.no kjent blant hjelpeapparatet, frivillig sektor og familier som er i målgruppen.	Styrke tiltak

Å gjøre en frivillig innsats kan bidra til at seniorer får bedret helse, et større sosialt nettverk og mening til dagene. Hvis Kristiansand kommune lykkes med å få med flere seniorer i frivilligheten kan det gi den enkelte en bedre alderdom, samtidig som det er med på å styrke den sosiale bærekraften i samfunnet.

Satsningsområde- Inkluderende og mangfoldig Retningsmål/ slik vil vi ha det - Kristiansand er et aldersvennlig samfunn. Strategi / slik gjør vi det: Legge til rette for aktiv deltagelse og involvering av eldre som ressurs i samfunns og tjenesteutvikling og frivillig arbeid.		
Delmål:	Tiltak:	Nytt tiltak / styrke tiltak
Flere eldre engasjerer seg i frivillig arbeid.	Legge til rette for at flere seniorer kan gjøre en frivillig innsats.	Styrke tiltak

Satsningsområde: Skapende og kompetent

Hvis Kristiansand kommune lykkes med digitalisering av offentlige tjenester, vil frivillige organisasjoner få en enklere hverdag, og kunne løse flere oppgaver med færre ressurser.

Satsingsområde- Skapende og kompetent Retningsmål/ slik vil vi ha det - Kristiansand er regional drivkraft og nasjonal pådriver for å anvende teknologi i utvikling av effektive og behovsdrivne tjenester. Strategi / slik gjør vi det: Ta i bruk nye digitale løsninger i tjenesteutviklingen.		
Delmål:	Tiltak:	Nytt tiltak / styrke tiltak
Digitalisering av offentlig sektor gir en mer effektiv ressursbruk i frivillige organisasjoner.	-Bidra til at kommunen tar i bruk digitale løsninger for å synliggjøre frivillige aktiviteter i hele kommunen.	Nytt tiltak
	-Være en pådriver for at kommunens lokaler tilgjengeliggjøres for frivilligheten i en digital bookingløsning.	Nytt tiltak

Oppsummering av delmål og tiltak

For å oppsummere hovedpunktene i temaplan frivillighet, så kan delmålene og tiltakene i temaplanen inndeles i disse innsatsområdene:

- Dialog og samhandling
- Synlighet og rekruttering
- Forenkling

5. Forutsetninger for å lykkes

Videreutviklingen av en sterk frivillig sektor i Kristiansand avhenger av god samhandling mellom kommunen og frivillig sektor, tilrettelegging for gode rammevilkår og en helhetlig by- og stedsutvikling. En viktig forutsetning for å lykkes er at det bygges en sterk kultur i kommunen for å samarbeide med frivilligheten. Kommunen må ha et bevisst forhold til merverdien frivillig sektor representerer og ikke ta den for gitt.

6. Oppfølging av planen

Å tilrettelegge for et godt samarbeid med frivillig sektor er et felles ansvar som omfatter hele kommunen. Temaplan frivillighet gjelder for 2022-2026, men alt som omhandler den kommunale samhandlingen med frivillig sektor kan umulig oppsummeres eller synliggjøres i én enkelt plan. I oppfølging av planen må frivillige lag og foreninger inviteres til samhandling med kommunen der hvor det er relevant og gir merverdi for begge parter.

Tiltak i temaplanen som har økonomiske konsekvenser må ses i sammenheng med kommunens økonomiplan arbeid. De fleste av tiltakene i planen er innenfor rammene av kommunalområdenes arbeid, og dreier seg i hovedsak om at kommunen må jobbe annerledes for å oppfylle kommunens visjon om å bli «sterkere sammen».

Kilder

Agder Fylkeskommune (2021). *Høringsutkast- Agder Fylkeskommunes frivillighetsstrategi 2022-2030.*

<https://agderfk.no/vare-tjenester/regional-planlegging-og-utvikling/pagaende-planarbeid/frivillighetsstrategi-for-agder/>

Barne- og familiedepartementet (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter (1989)*

Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand) 18. juni 2019. Sak 68/19 «Harmonisering av prinsipper og priser for lån og leie av kommunale lokaler».

Fladmoe, A., Sivesind, K. & Arnesen, D. (2018). *Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017*. Rapport 2/2018. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2557786/Oppdaterte+tall+om+frivillig+innsats.pdf?sequence=1

Fornyings- og administrasjonsdepartementet (2013). *Veileder til reglene om offentlige anskaffelser.*

www.regjeringen.no/contentassets/df547bb0f73d43d9b90756002473f680/anskaffelsesveiledere_2013.pdf

Frivillighet Norge. *Faktaside-Hva er frivillighet?* www.frivillighetnorge.no/fakta/hva-er-frivillighet/

Kristiansand kommunes bystyre den 28. februar 2018. Sak 25/18 «Frivillighetsmelding 2018».

<https://www.kristiansand.kommune.no/globalassets/innhold/politikk-og-organisasjon/planer-rapporter-og-meldinger/meldinger/frivillighetsmelding-2018.pdf>

Kulturdepartementet (2018). Meld. St. 10 (2018-2019). *Frivilligheita- sterk, sjølvstendig, mangfaldig- Den statlege frivilligheitspolitikken.*

www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-10-20182019/id2621384/

LOVDATA. *Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) (2021)*

LOVDATA. *Lov om register for frivillig virksomhet (2008)*

Planstrategi for nye Kristiansand kommune 2019-2023- *Hvilke planer trenger vi?*

Statistisk sentralbyrå (2020). *Satellittregnskapet for ideelle og frivillige organisasjoner.*

www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nasjonalregnskap/statistikk/satellittregnskap-for-ideelle-og-frivillige-organisasjoner

Frivillighetens rolle og status i Kristiansand

Innholdsfortegnelse

Frivillighetens betydning

- Historisk innblikk	2
- Frivilligheten i Norge anno 2022.....	2
- God livskvalitet.....	3
- Frivilligheten som limet i lokalsamfunnet.....	3
- Deltakelse og rekruttering.....	4
- Barrierer.....	5

Frivillighet i Kristiansand

- Frivillighetstrender i Kristiansand.....	5
- Oversikt over frivillige lag og foreninger i Kristiansand.....	6

Kommunens samhandling med frivillig sektor

- Frivillighetsenhet.....	9
- Eksempler på kommunal tilrettelegging for frivillighet.....	9
- Oppvekst.....	9
- Helse og mestring.....	10
- Kultur og innbyggerdialog.....	10
- By- og stedsutvikling.....	10
- Kommunal tilskuddsforvaltning.....	11
- Kommunalt driftstilskudd.....	11
- Tilskuddsordninger.....	11
- Lokaler, uteområder og utstyr.....	13
- Frivillighetsprisen.....	13

Frivilligsentraler

- Status og historikk.....	14
- Frivilligsentralenes rolle i Kristiansand.....	15

Kilder	16
---------------------	----

Frivillighetens betydning

Historisk innblikk

Ulike former for siviltt samarbeid har alltid funnet sted lokalt i Norge. Fra midten av 1800-tallet vokste det særlig gjennom avholds-, misjons- og arbeiderbevegelsen frem et stort engasjement på grasrotnivå, med bred folkelig deltakelse og en sterk sosial profil. Organisasjonene hadde da en lav grad av formalisering og var økonomisk uavhengig av offentlige myndigheter. Mot slutten av 1800-tallet blomstret organisasjoner innen helse- og sosialomsorg og humanitært arbeid opp.

Fra 1950-tallet opplevde organisasjoner innen idrett, kultur, miljø og hobby betydelig vekst og frivillig sektor ble mer mangfoldig. Samtidig begynte en gradvis svekkelse av de motkulturelle bevegelsene knyttet til avhold, målsak og misjon.

Helt fra organisasjonslivets begynnelse har lag og foreninger fungert som skoler i demokrati for befolkningen. Ved å ta nye oppgaver og peke på nye utfordringer i samfunnet har de frivillige organisasjonene påtatt seg rollen som pådrivere og pressgruppe for bestemte interesser, på egne eller andres vegne. Mange av de lovpålagte tjenestene som kommunene i dag driver er langt på vei historien om de frivillige organisasjonenes pionerinnset, for eksempel drift av barnehager, helsestasjoner og rusomsorg.

Fra 1980-tallet knyttes det stadig tettere bånd mellom offentlig og frivillig sektor gjennom å inkludere frivilligheten i sosialpolitiske planer, i kulturpolitisk arbeid og som del av velferdsutviklingen. Deler av organisasjonslivet blir i denne perioden også stadig mer avhengig av offentlig støtte.

Frivilligheten i Norge anno 2022

Forskning viser at Norge er på topp internasjonalt med tanke på frivillig innsats blant innbyggerne. I 2021 som var et år preget av koronapandemien oppga 55 % av innbyggere over 15 år å ha utført en frivillig innsats i løpet av det siste året.¹ Til sammenligning var tallet 66 % i 2020 og 63% i 2019. Mange organisasjoner har vært innovative under pandemien og snudde seg rundt for å tilpasse aktivitetene til smittesituasjonen og smittevernregler. Fremtiden vil vise om koronapandemien har ført til endringer i frivillig sektor.

Selv om omfanget av frivillig arbeid i Norge er stabilt høyt, er det uavhengig av koronapandemien også tegn til endringer. Færre er medlem av den organisasjonen de gjør frivillig arbeid for. Den nye frivilligheten engasjerer seg mer ut fra egne interesser og realiseringsbehov, enn ut fra en sterk ideologisk eller forpliktende binding til en bestemt organisasjon eller sak. Lokale organisasjoner uten nasjonale ledd blomstrer opp, og det er flere aksjonsorganiseringer, prosjektorganiseringer, ad hoc og festivalorganiseringer. Nye deltakelsesformer som virtuell frivillighet og selvorganisering via sosiale medier, er også på fremmarsj.

Unge er mindre lojale enn eldre til frivillige organisasjoner. Flere fordeler sin frivillige innsats på flere organisasjoner og en økende grad av frivillighet foregår innenfor mer uforpliktende og uformelle aktiviteter rettet mot nærmiljø, kultur og fritid. Idrett og sport er det feltet hvor flest nordmenn gjør en frivillig innsats og halvparten av den frivillige innsatsen i Norge er innenfor kultur og fritid. 24 prosent av befolkningen oppgir å ha gjort frivillig innsats for idretts- og sportsforeninger i løpet av de siste 12 månedene.

---

¹ [Frivillighet Norge \(2020\) Frivillighetsbarometeret.](#)

Velforeninger, grendelag og nærmiljøorganisasjoner er neste kategori på listen, med 18 prosent.²

Det er trender i frivilligheten som viser at det er vanskeligere å rekruttere frivillige til styrearbeid og administrative oppgaver - enn til aktivitet. Når færre frivillige ønsker å ta seg av driftsoppgaver, betyr det at organisasjonene i større grad må benytte seg av betalt arbeid. Den betalte sysselsettingen i organisasjonene har derfor også blitt større de siste femten årene.³

De senere årene har også organisasjonsformer som sosialt entreprenørskap vokst fram der en kombinerer markedstankegang med frivillighet. Dette kan igjen utfordre mer tradisjonelle tolkninger av hva frivillighet innebærer.

God livskvalitet

Å engasjere seg som frivillig bidrar til å skape trivsel, tilhørighet, sosiale nettverk og utfoldelse. Det er et mål i seg selv å legge til rette for at innbyggerne kan engasjere seg i det som gir livet mening i fellesskap med andre. Fladmoe og Folkestad (2017) har sett på koblingen mellom å gjøre en frivillig innsats og god helse.⁴ De viser til at på et overordnet nivå er helsegevinstene av frivillig innsats begrensede. Det er først og fremst slik at organisasjonene tiltrekker seg personer som i utgangspunktet har god helse og livskvalitet.

Samtidig er det tegn på at helse- og livskvalitetsgevinster av frivillig innsats kan være noe sterkere for personer som står utenfor arbeidslivet og da særlig for personer med lav utdanning. Årsaken er at å gjøre en frivillig innsats kan på mange måter erstatte de sosiale båndene som arbeidslivet og skolen ellers gir. Å ha et sterkt sosialt nettverk kan virke beskyttende både mot psykisk og fysisk sykdom. For den eldre delen av befolkningen kan frivillig innsats være med på å gi flere friske leveår og mening i hverdagen.

Frivillige organisasjoner er også arenaer for utvikling og formidling av kunnskap og læring, både til de frivillige og til de som deltar i frivillige aktiviteter. Mye av det frivillige arbeidet handler om å bygge kompetanse blant barn og unge, for eksempel innen musikk, teater og idrett.

Frivillighet som limet i lokalsamfunnet

Frivilligheten er en god arena for samfunnsdeltakelse og er en viktig bidragsyter i å skape gode lokalsamfunn. Samhandling mellom mennesker gir en rekke positive effekter på samfunnet utover kjernevirksomheten den enkelte organisasjon driver. Deltakelse i frivillig arbeid gir en forståelse av hvordan demokratiske prosesser fungerer.

Et velfungerende samfunn kjennetegnes ved en høy grad av tillit mellom mennesker og sosial kapital. Sosial kapital er en betegnelse på det sivile samfunnets evne til å utvikle tillitsfulle relasjoner mellom borgere og dermed styrke fellesskapets evne til å løse kollektive problemer og utfordringer.⁵ Et aktivt foreningsliv og deltakelse i frivilligheten bidrar til å skape gjensidig tillitsforhold mellom folk som gjør at de lettere kan samarbeide med hverandre. Dette styrker den sosiale kapitalen i samfunnet. Felles

² Fladmoe, A., Sivesind, K. og Arnesen, D. (2018): [Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017](#). Rapport 2018:2. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

³ Avslutningsrapport for Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2013–2017 (2018) [Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter](#).

⁴ Fladmoe, A. og Folkestad, B. (2017): [Frivillighet og folkehelse: Empiriske analyser av sivilsamfunnsdeltakelse, helse og livskvalitet](#). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. 2017:6

⁵ Store norske leksikon. [Definisjon Sosial kapital](#)

referanserammer samler oss på tvers, og gjør oss som samfunn bedre rustet til å kunne møte små og store kriser som måtte komme.

Samtidig kan ulike betingelser i nærmiljøene, som demografi, levekår og historiske røtter gi områder forskjellige forutsetninger for å danne en levende frivillig sektor. Et svekket sivilsamfunn kan redusere evnen til å skape positivt engasjement i nærmiljøet og til at barn og unge i mindre grad blir sosialisert til å bli aktive samfunnsmedlemmer.

Deltakelse og rekruttering

Blant frivillige er det en overrepresentasjon av personer med høy utdanning, middels og høy inntekt og personer med barn i husstanden. Dette er spesielt tydelig innenfor kultur og fritidsfeltet, idretten inkludert. I organisasjoner som jobber innenfor velferd, samfunn, religion og livssyn er inntektsfordelingen langt jevnere, og det er vel så mange med lavere som med høyere inntekt og omtrent likt mellom sysselsatte og ikke-sysselsatte.⁶

Sosiale nettverk er svært viktige i rekrutteringsprosessen. Et flertall blir med i frivilligheten fordi noen spør dem, eller fordi de får høre om mulighetene gjennom noen de kjenner. Siden den vanligste rekrutteringsveien går gjennom bekjenskaper, er god ivaretagelse av frivillige viktig for både å få med flere og beholde de lengst mulig. Menn får forespørsler oftere enn kvinner, høyt utdannede får flere forespørsler enn lavt utdannede, og de som opplever seg selv som en del av et nabofellesskap blir oftere spurt.⁷ Høyere krav til styrene i frivillige organisasjoner kan bidra til at organisasjonene prioriterer å rekruttere frivillige med relevant kompetanse.

Innvandrerbefolkningen og personer med funksjonsnedsettelse deltar mindre i frivillige organisasjoner enn befolkningen ellers. Det finnes ikke egne tall for disse gruppene i Kristiansand.

Kvinner og menn deltar i omtrent lik grad i frivillige organisasjoner, men menn bruker mer tid på sitt frivillige engasjement enn kvinner. Det er også kjønnsforskjeller når det gjelder hva slags frivillig innsats som gjøres. Organisasjoner som arbeider med kultur og fritid (inkludert idrett), og med bolig og økonomi har en overvekt av menn. Kvinner er i flertall blant frivillige innen innsatsområdene velferd, religion og livssyn.⁸

Innsatsen til den eldre delen av befolkningen har økt de siste tiårene. Dagens pensjonister har god helse og mye tid de kan bruke på andre, og har selv vokst opp i et aktivt og voksende organisasjonssamfunn som de har tatt med seg inn i pensjonisttilværelsen.

Ønsket om å gjøre en konkret innsats og å lære noe blir gjerne oppgitt som motivasjon for frivillig innsats.⁹ Eldre oppgir ønsket om å treffe andre og gjøre noe nyttig som sin hovedmotivasjon for å gjøre en frivillig innsats. Yngre frivillige oppgir ønsket om å lære noe og å få denne kompetansen på CV-en. For foreldrefrivilligheten er pliktfølelsen viktigste motivator. Felles for alle frivillige er ønsket om å føle seg verdsatt for den innsatsen de gjør.

⁶ Fladmoe, A., Sivesind, K. & Arnesen, D. (2018): [Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017. Rapport 2/2018. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.](#)

⁷ Wollebæk, D., Sætrang, S. & Fladmoe, A. (2015): [Betingelser for frivillig innsats. Motivasjon og kontekst. Rapport 1/2015. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.](#)

⁸ SSB (2020): [Nordmenn legger ned frivillig innsats verd 78 milliarder](#)

⁹ Wollebæk, D., Sætrang, S. og Fladmoe, A. (2015): [Betingelser for frivillig innsats. Motivasjon og kontekst. Rapport 1/2015. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.](#)

Barrierer

Ulike barrierer for ikke å gjøre en frivillig innsats gjør seg gjeldende på forskjellige stadier i livet. Det kan være tid, økonomi, helseproblemer eller familiesituasjonen.¹⁰ Middeldrende vektlegger tidsbegrunnelser, mens eldre oftere oppgir helsebegrunnelser. For innvandrerbefolkningen er økonomi, norskkunnskaper, uklare forventninger og lite kunnskap om dugnadskultur noen av barrierene for deltakelse.

Yngre vektlegger opptatthet med andre aktiviteter, at de ikke har blitt spurt, eller de ikke vet hvordan de skal komme i gang. Spesielt yngre menn deltar mindre i frivilligheten enn tidligere.¹¹

Det er tydelige koblinger mellom barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter og foreldrenes sosioøkonomiske status. Ungdata-tall på landsbasis fra de siste tiårene tyder på at andelen unge medlemmer i frivillige organisasjoner har vært synkende.¹² Organisasjoner som speiderlag, korps, kor og religiøse foreninger har opplevd størst medlemssvikt. Idrettslagene har derimot i stor grad beholdt sin store oppslutning.

Frivillighet i Kristiansand

Frivillighetstrender i Kristiansand

Kristiansand kommune har ikke oversikt over hvilke grupper som er underrepresenterte i frivillig sektor, men det er sannsynlig at tallene fra Kristiansand samsvarer med nasjonale trender som viser at unge, personer som står utenfor jobb og utdanning, samt innvandrere er underrepresentert i frivillig sektor.

Noen deler av Kristiansand kommune kommer dårlig ut på levekårsindikatorer som høy andel uføretrygdede og arbeidsledige, lavt utdanningsnivå og barn som lever i familier med lav sosioøkonomisk status.¹³ Studier nasjonalt har vist at sivilsamfunnet er svekket i noen levekårsutsatte områder, og at det kan være vanskelig å rekruttere folk til verv og frivillig innsats. Når folk ikke møtes, utvikles ikke en felles lokalsamfunnsidentitet og den sosiale kapitalen svekkes.¹⁴ Det er derfor sannsynlig at frivillig sektors rolle kan være svakere i levekårsutsatte områder i Kristiansand kommune, selv om det kan være lokale forskjeller.

Ett punkt hvor Kristiansand skiller seg ut fra de andre storbyene er sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og ungdommers deltakelse i en religiøs forening. Mens det i storbyer er ungdommer fra familier med lav sosioøkonomisk status som er mest aktive i religiøse foreninger, er bildet motsatt i Kristiansand.¹⁵ Årsaken er trolig menigheters sterke posisjon på Sørlandet.

Kristiansand har et viktig satsingsområde med bred politisk støtte som kalles «Flere i arbeid». Satsningen skal prøve ut det lokale handlingsrommet for å få flere i arbeid, spesielt rettet mot unge som står utenfor arbeid og utdanning. Her kan frivillig sektor utgjøre en viktig nettverks- og treningsarena for jobb og utdanning.

---

¹⁰ Eimhjellen, I., Espegren, A. og Uberg Nærland, T. (2021): [Sivilsamfunn og integrering- En kunnskapsoppsummering.](#)

¹¹ Wollebæk, D. og Sivesind K. (2010) [Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997-2009.](#)

¹² Jacoben, S.E., Andersen, P. L., Nordnø, Å. D og Arnesen D. (2021) [Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter.](#)

¹³ Fædrelandsvennen 2020: [Over 3000 fattige barn i den nye kommunen.](#)

¹⁴ NOU 2020:16 [Gode levekår.](#)

¹⁵ NOVA-notat 202:16 [Oppvekstmiljø i utsatte byområder.](#)

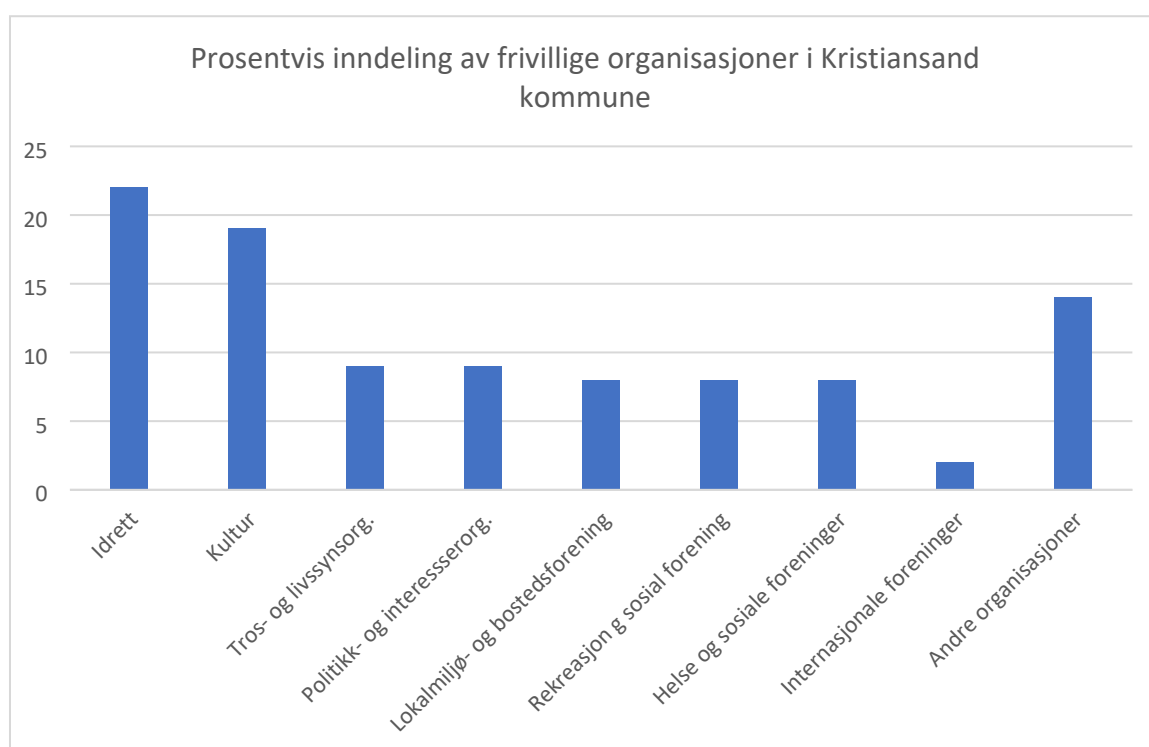

Oversikt over frivillige lag og foreninger i Kristiansand

Det er en stor og mangfoldig frivillig sektor i Kristiansand. Hele 1152 organisasjoner med adresse i Kristiansand er registrert i Frivillighetsregisteret per 25.05.2021. En del av disse kan det antas ikke lenger er aktive, selv om de fortsatt står oppført i Brønnøysundregistrene.

I forbindelse med Frivillighet Norge sin «Kartlegging av frivillig lag og foreninger i Søgne, Songdalen og Kristiansand» (2019) kom Frivillighet Norge frem til at det er 843 organisasjoner i Kristiansand kommune. Selv om det siden 2019 både er organisasjoner som har blitt etablert og oppløst, så brukes tallet 843 i denne planen.

I kartleggingen blir organisasjonene bedt om å definere hvilken type organisasjon de er basert på FNs internasjonale kategorisering av frivillige organisasjoner. Resultatet presenteres i tabellen under.

Idrett

Det er et stort mangfold av idrettsorganisasjoner i Kristiansand, alt fra store breddeidrettsklubber til mindre særidretter, bedriftsidrettslag og uorganiserte treningsgrupper. Idretten bygger sitt arbeid på verdier som aktivitet for alle, helse, glede, fellesskap og demokrati. De fleste idrettslagene er medlemmer i Norges idrettsforbund og dermed også automatisk medlemmer i Idrettsrådet i Kristiansand. Idrettsrådet er et samordningsorgan for idretten og skal arbeide for best mulige forhold for idretten.

Kultur

Kristiansand har et betydelig antall kulturorganisasjoner innenfor bredden av kunst- og kulturfeltet – musikk, dans og teater, korps, film, kunst, tradisjonskultur, historielag, festivaler og kulturarrangementer. Frivillig og ideelt engasjement utgjør en av de kraftigste drivkreftene for innovasjon, gründervirksomhet og utvikling av kulturtilbud og

kulturnæringer.

Innen kulturminnevern er det en rekke mer eller mindre organiserte fellesskap som jobber aktivt for å bevare lokale kulturminner. Historielag og venneforeninger er eksempler på organisasjonsfellesskap, som i tillegg til aktivt skjøtsels- og vedlikeholdsarbeid av historiske bygninger også driver med kunnskapsformidling.

Tros- og livssynsfeltet

I Kristiansand kommune er det registrert mange tros- og livssynssamfunn. Mye av den frivillige innsatsen er knyttet til kjernevirksomheten og skjer i forbindelse med gjennomføring av ulike seremonier, trosopplæring, ritualer og samlinger. Sosialt arbeid er en sentral del av tros- og verdigrunnlaget i de fleste tros- og livssynssamfunn og mange frivillige organiserer for eksempel barne- og ungdomsgrupper, matutdeling, brukthandel og lavterskeltilbud innenfor rus- og psykisk helsefeltet.

Politikk og interesseforeninger

Kristiansand kommune har en rekke politiske organisasjoner, kampanjegrupper og interesseorganisasjoner som enten er med i den politiske prosessen, eller ønsker å øke den allmenne forståelsen- og støtten for sin sak.

Kristiansand er en av Norges største studentbyer med ca. 11.000 studenter tilknyttet høyskoler og Universitetet i Agder (campus Kristiansand). Hovedvekten av studentaktivitetene er rettet mot studentene og målsetningen er ofte å skape trivsel, bedre vilkår, tilhørighet, samt å legge til rette for aktivitet og engasjement i studentmiljøet. Det finnes det et mangfold av linjeforeninger, faglig orienterte organisasjoner og interesseorganisasjoner som retter seg mot felles sak.

Kristiansand kommune har i sin overordnede beredskap etablert et beredskapsråd, hvor beredskapsorganisasjoner møter fast. Frivillige organisasjoner bidrar med en rekke ressurser som redningsskøyter, terrenggående transportmiddel, redningshunder og ikke minst frivillig mannskap. To av de siste krisene i Norge, flyktningkrisen og koronapandemien, har vist hvor viktige bidragene til organisasjonene er for den totale beredskapen i en kommune.

Lokalmiljø- og bostedsforening

Velforeninger er en god organisasjonsform for å løse felles oppgaver i nabolaget med dugnad er sen sentral del av aktiviteten. Noen velforeninger arrangerer sosiale treffpunkt, gatefester og lignende tiltak for å øke trivselen i nærmiljøet. Velforeninger varierer, både med hensyn til størrelse og aktivitetsnivå. Det har vært en økning i antall velforeninger i Kristiansand de senere årene.

Rekreasjon og sosial forening

Barne- og ungdomsorganisasjonene i Kristiansand kommune representerer et mangfoldig felt, eksempelvis politiske- og interesseorganisasjoner for barn og unge, barnekor, barneteater, søndagskoler, speider, 4H og idrettslag. Deltakelse på positive arenaer kan bidra til inkludering, mestring og tilhørighet. Dette kan være med på å forebygge utenforskap blant barn og unge.

Seniorgruppen er både mottakere av frivillige tjenester og en gruppe som gjør en betydelig organisert og uorganisert frivillig innsats. En stor del av frivilligheten rettet mot

seniorer handler om bevaring av helse og livskvalitet. Eksempler kan være tur- og treningsgrupper, besøksvenner eller eldretreff.

Mange seniorer har ressurser og fritid de ønsker å bruke på andre, og til berikelse av lokalsamfunnet. Seniorer gjør en betydelig frivillig innsats innenfor kulturopplevelser og trivselstiltak, eksempelvis i pensjonistforeninger, senioruniversiteter, tur- og løypelag, hagelag og kulturminnevernforeninger.

Det er lange tradisjoner for frivillighet knyttet til friluftslivet i Norge. Mange frivillige organisasjoner benytter naturen aktivt, blant annet turistforeninger, turgrupper, speidere og idrettslag. Naturen er en gratisressurs som er tilgjengelig for alle, og i hele kommunen er det gode muligheter for uteaktiviteter gjennom turområder, lysløyper, parker og badeplasser.

Helse og sosiale foreninger

Historisk sett har frivillige organisasjoner vært viktige institusjonsbyggere, entreprenører og initiativtakere på helse- og velferdssfeltet. Mange av tilbudene som ble etablert av frivillige organisasjoner er i dag tatt over av det offentlige. Fortsatt jobber mange organisasjoner, spesielt avholds- og religiøse organisasjoner, innenfor rus- og rehabiliteringsfeltet i kommunen. Disse tilbudene er i stor grad samordnet med det offentlige helsetilbudet og den frivillige innsats er med på å gi en viktig tilleggsverdi til målgruppen, som møtesteder hvor ulike grupper i vanskelige livssituasjoner kan få mat, kulturopplevelser, omsorg, sosial trening og bistand i møte med hjelpeapparatet.

Det er mange frivillige organisasjoner som jobber med inkludering av flyktninger og innvandrere i Kristiansand, eksempelvis innvandrersorganisasjoner, humanitære organisasjoner og tro-/livssynsorganisasjoner. Mye inkluderingsarbeid gjøres også i det ordinære foreningslivet, og mange organisasjoner tar et aktivt inkluderingsansvar.

Diagnoseforeninger og bruker- og rettighetsorganisasjoner skaper arenaer hvor det er mulig å treffe mennesker med samme utfordringer som en selv. Mange av organisasjonene på feltet har små ressurser og medlemmene er gjerne med fordi de har et ønske om å påvirke hjelpeapparatet som de selv er brukere av. Organisasjonene bringer inn egen erfaring og bevissthet omkring hvordan samfunnet bedre kan tilrettelegges for personer med synlige og usynlige funksjonsnedsettelse. Engasjementet kan bidra til hjelp-til-selvhelp og utvikling av aktiv innbyggerinvolvering.

Internasjonale foreninger

Internasjonale foreninger er organisasjoner som jobber med internasjonale spørsmål. Eksempler kan være humanitære bistandsorganisasjoner eller diasporaforeninger som har som hovedformålet å bedre forholdene i hjemlandet.

Kommunens samhandling med frivillig sektor

Frivillighetsenheten

Januar 2020 ble Frivillighetsenheten etablert under kommunalsjefsområdet kultur- og innbyggerdialog. Ifølge Kristiansand kommunes budsjett- og økonomiplan 2022-2025, skal Frivillighetsenheten:

«støtte og tilrettelegge for god samhandling mellom kommunen og frivillige organisasjoner, lag, foreninger og ideelle organisasjoner. Enheten har oppfølgingsansvar for kommunale- og organisasjonseide frivilligsentraler».

Frivillighetsenheten gjennomfører jevnlig møter med frivillige lag og foreninger inndelt etter tema og geografi. Enheten følger opp ulike typer henvendelser fra uorganiserte frivillige og frivillige lag og foreninger og jobber med tilskudsforvaltning. På forespørsel fra frivillige lag og foreninger bidrar frivillighetsenheten med kommunale foredragsholdere.

Stillingen som frivillighetskoordinator ble foreslått som tiltak i Kristiansand kommunes frivillighetsmelding fra 2018. Organisasjonene ønsket én dør inn til kommunen for enklere å finne frem i en stor kommune. Rådgiver frivillighet/frivillighetskoordinator ble tilsatt i juni 2020.

Frivillighetsenheten administrerer Natteravnene i Kristiansand. Natteravnene består av voksne mennesker som bidrar til å skape trygghet for ungdommer som befinner seg i Kristiansand sentrum i helgene. Natteravnkoordinator administrerer samarbeid mellom FAU, menigheter, bedrifter, politiske partier, frivillige organisasjoner og enkeltfrivillige hvor deltakelse planlegges og gjennomføres etter en årlig utarbeidet vandreplan.

Frivillighetsenheten har oppfølgingsansvar for å sikre at de overordnede målene med Frivillighetens år 2022 blir nådd i Kristiansand kommune.

Enheten består også av de kommunale frivillighetsentralene som omtales senere i planen.

Eksempler på kommunal tilrettelegging for frivillighet

Kristiansand kommune ønsker å støtte og underbygge frivillig aktivitet i regi av frivillige organisasjoner fremfor å starte konkurrerende tilbud. Frivillighet Norge advarer om at kommunal frivillighet i et større omfang kan resultere i en rekke uheldige konsekvenser.¹⁶ Kommunen kan settes i en konkurransesituasjon med det øvrige organisasjonslivet og rekrutteringsgrunnlaget til frivillig sektor utarmes. Viktige korrigerende stemmer til den kommunale innsatsen blir også borte. Det er mer komplisert for en frivillig å si ifra om noe kritikkverdige, når det ikke er en organisasjon, men kommunen som har rekruttert og følger opp vedkommende.

Kristiansand kommune ønsker i størst mulig grad å være en medspiller og bistå frivillige organisasjoner i sitt arbeid. Allikevel finnes det noen gråsoner hvor kommunen enten har egne frivillige, eller hvor kommunen har tatt på seg en særskilt koordineringsrolle. Eksempler fra kommunalområdene:

Oppvekst

Elever ved noen ungdomsskoler i kommunen kan velge valgfaget «Innsats for andre» i 9.klasse, som handler om å gi elevene praktisk erfaring med frivillig arbeid og mulighet

---

¹⁶ Frivillighet Norge (2020) [Kommunal frivillighet](#).

til å gjøre noe for andre og bidra til fellesskapet. Faget har to hovedområder, planlegging og praktisk arbeid.

Flere skoler har Lyttevenner, frivillige som kommer på skolene og lytter når elevene leser og samtaler med barna.

Helse og mestring

Som et ledd i Kristiansand kommunes ønske om å skape mer frivillig innsats på sykehjemmene, ble det i 2020 opprettet 4 stillinger som trivselskoordinatorer. Trivselskoordinatorene er fordelt på kommunens omsorgssenter, og tilrettelegger for god samhandling mellom omsorgssentrene og frivillige lag og foreninger.

Frisklivssentralen, er en kommunal helsefremmende og forebyggende tjeneste, som har egne frivillige instruktører for «Sterk og stødiggruppene».

Kommunens seniorsentre tilbyr aktiviteter, kurs og sosiale møteplasser for de som ønsker en aktiv pensjonisttilværelse. Seniorsentrene har frivillige som gjennomfører ulike kurs og aktiviteter for og med eldre.

Kultur og innbyggerdialog

Bibliotekene har ulike språktreningsaktiviteter for flyktninger og innvandrere, enten i regi av enkeltfrivillige eller i samarbeid med frivillige organisasjoner.

Fritidsenhetens tjenestetilbud innebærer fritidsklubber, tilrettelagte fritidsgrupper, BUA utstyrslager og utleie av bydelshus. Fritidsklubbene er åpne møteplasser for barn og unge. Klubbene legger opp til brukermedvirkning og at ungdom selv kan være med på å arrangere aktiviteter og kurs.

Kristiansand kommune arrangerer årlig En by for alle-uka i tett samarbeid med frivillige organisasjoner. En by for alle markerer viktigheten av likestilling, inkludering og mangfold, og at Kristiansand skal være et sted der det er godt å bo og leve for alle.

KNUDEN- Kristiansand kulturskole samarbeider tett med korpsene og dirigentene lønnes av kulturskolen.

By- og stedsutvikling

Kristiansand kommune og Avfall Sør legger til rette for at enkeltpersoner, husholdninger og frivillige lag og foreninger rydder langs fortau, turstier, elver, innsjøer, strender, holmer, øyer og i byrommet. Bare i 2020 samlet frivillige inn totalt 8,74 tonn marint avfall i Kristiansand kommune.

Miljøuka skaper arenaer for dialog, kunnskapsdeling, innovasjon, nytenkning og kunnskapsdeling rundt temaet bærekraftig omstilling. Uken arrangeres av miljøvernenheten i Kristiansand kommune i samarbeid med private og offentlige organisasjoner, lag, foreninger og privatpersoner.

Velforeningene er viktige lokale samarbeidspartnere for kommunen. De er høringsinstans i arealsaker, og øvrige saker som angår deres nærmiljø. En felles oppgave for kommunen og velforeningene er opprettelse og vedlikehold av lekeplasser.

Kommunal tilskuddsforvaltning

Det er sentralt i forvaltningen av tilskudd å etablere et klart skille mellom avtaler om kjøp av tjenester og ordinære tilskuddsordninger. Hvert år kjøper kommunen velferdstjenester av frivillige organisasjoner, som omfattes av anbudsreglene i lov om offentlige anskaffelser. Denne delen av frivillige organisasjoners virke regnes som offentlige anskaffelser, og omtales derfor ikke i temaplanen.

Kommunalt driftstilskudd

Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand) vedtok 5. mars 2019 (sak 20/19) prinsipper og rutiner for forvaltningen av årlige driftstilskudd. Formålet med kommunalt driftstilskudd er å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av kommunen. Ved å gi årlig driftsstøtte signaliserer kommunen ønske om et langsiktig samarbeid som gir mottakerne nødvendig forutsigbarhet for egen drift. Mottakere av årlig driftstilskudd skal normalt ikke kunne søke om tilskudd fra kommunens øvrige tilskuddsordninger.

Det er et viktig skille mellom kommunalt driftstilskudd til frivillige organisasjoner og kommunalt driftstilskudd til aktører, hvor det for eksempel er krav om kommunal samfinansiering for å utløse et statlig eller fylkeskommunalt tilskudd.

Hovedregelen er at frivillige organisasjoner skal søke på tilskuddsordninger fremfor å søke om kommunalt driftstilskudd. Å få innvilget årlig driftstilskudd henger høyt. Prinsipper og rutiner for forvaltning av årlig driftstilskudd vektlegger i hvilken grad søkeren er en viktig, ekstern medspiller som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utvikling av byen. Ulempen ved å gi flere organisasjoner et årlig driftstilskudd er at det skapes et A- og B-lag av organisasjoner i kommunen.

Tilskuddsordninger

Gode økonomiske rammevilkår for frivillige lag og foreninger er en viktig måte å støtte opp under den frivillige innsatsen i kommunen. Økonomisk støtte gjennom en tilskuddsordning skal ikke baseres på forventning eller krav om konkrete gjenytelser til fordel for kommunen.

I Kristiansand kommunes økonomiplan 2022-2025 står det at:

«Forvaltningen av tilskuddsordninger skal baseres på åpenhet og likebehandling, alle potensielle søkere skal ha en reell mulighet til å konkurrere på lik linje med andre søkere. Retningslinjer for den enkelte ordning med vurderingskriterier, saksbehandlingsregler og tildelingsfullmakter skal vedtas politisk og være lett tilgjengelige for offentligheten. Hovedformålet med tilskuddsordningene er å gi eksterne aktører som ikke mottar årlig driftstilskudd, muligheten til å motta økonomisk støtte fra kommunen til prosjekter og tiltak på ulike samfunnsområder.»

Informasjon om tilskuddsordningene finnes på kommunens nettsider. Utlysning av tilskuddsordningene annonseres gjennom kommunens kanaler og i dagspressen før søknadsfrist. Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema innen søknadsfristen.

Kommunale tilskuddsordninger frivillige organisasjoner kan søke på i 2022

Navn på tilskuddsordning	Ramme
Tilskudd til utsatte/vanskeligstilte barn og unge	581.000
Kristiansand kommunes samlelegatet	859.000
Tilskudd til mestring, deltakelse og livskvalitet innen rus-/psykisk helsefeltet	6.279 000
Tilskudd til integrering, mangfold og deltakelse i samfunnsliv	1.436 000
Tilskudd til bruker-/interesse- og pårørendeorganisasjoner	566.000
Tilskudd til organisering av frivillig innsats på helse-, omsorgs- og sosialfeltet	677. 000
Tilskudd til drift av barne- og ungdomsorganisasjoner	2.096 000
Kommunens satsing på rytmisk musikk	800 000
Tilskudd til kunst- og kulturformål	1.750 000
Tilskudd til festivaler	1.665 000
Tilskudd til skolekorps	900. 000
Aktivitetsmidler idrett- kommunal andel storbymidler	533. 000
Tilskudd til kulturtiltak i nærmiljøet	300. 000
Tilskudd til aktiviteter for barn og unge med funksjonshemninger	135. 000
Tilskudd til ungdomstiltak i Samsen kulturhus	50. 000
Tilskudd til aktivitetshus og private grendehus	825. 000
Tilskudd til private idrettsanlegg	702. 000
Tilskudd til kompetansesentre og nettverksorganisasjoner	5.360 000
Tilskudd til utendørsaktiviteter i nærmiljøet	759. 000
Folkets klimadugnad	893. 000
Klima og omstillingsfondet	3.075 000
Bydelsfond	*5.000 000

* Det totale budsjettet til bydelsfond er på kr 5.000.000, hvorav kr 2.500.000 til drift og kr 2.500.000 til større investeringer på kommunal grunn.

I tillegg forvalter kommunen statlige tilskuddsordninger hvor frivillige organisasjoner kan søke, eksempelvis barne- og ungdomstiltak gjennom Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), tiltak på integreringsfeltet gjennom Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og strømstøtteordning på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet.

Lokaler, uteområder og utstyr

Kristiansand kommune har mange lokaler og uteområder som brukes av frivilligheten. Eksempler er idrettsanlegg som lånes av idrettslag, friområde som lånes til utendørskonsert, skole som brukes til korøvinger eller en velforening som låner møtelokaler av kommunen. Hovedregel er at frivillige lag og foreninger som har sitt virke i Kristiansand kommune skal kunne låne kommunens lokaler og anlegg vederlagsfritt. Dette inkluderer skoler, idrettsanlegg, bibliotek, innbyggertorg, kommunale grendehus og bydelshus. Lån uten vederlag forutsetter at bruken ligger innenfor formålet til den aktuelle organisasjon.¹⁷

I Mulighetsstudiet for innbyggertorgene (2019), ble organisasjoner og ansatte spurt om sine ønsker for bruk av rådhusene på Tangvall, Nodeland og Kristiansand. Innbyggertorgene og bibliotekene ble fremhevet som formidlings- og informasjonsknutepunkt og mingleplass for frivilligheten. Alle tre innbyggertorgene har møtelokaler som kan lånes vederlagsfritt av frivillige lag og foreninger. På Tangvall og Nodeland er bibliotek og innbyggertorg samlokalisert.

Bibliotekene er lokale kulturarenaer, uformelle møteplasser, samt arenaer for læring og debatt. Alle bibliotekene har rom og møterom som kan lånes av frivillige lag og foreninger. Biblioteket samarbeider med en rekke frivillige organisasjoner om arrangementer og er et populært visningssted for lokale utstillinger. I Kristiansand er det tre meråpne bibliotek, det vil si innbyggerne kan låse seg inn på biblioteket med lånekortet, når biblioteket er ubetjent. Hovedbiblioteket, Vågsbygd bibliotek og Tangvall bibliotek er meråpne alle dager i uka. Planen er at også Nodeland bibliotek skal bli meråpent.

BUA er et utstyrlager, hvor sport- og friluftsutstyr lånes ut gratis til privatpersoner og frivillige organisasjoner. Målet er at frivillige organisasjoner ikke skal behøve å bygge opp sine egne utstyrlagre, men at BUA i størst mulig grad kan dekke etterspørselen. Nettsiden har oversikt over tilgjengelig utstyr og åpningstider. BUA administreres av Fritidsenheten.

Arrangementskoordinator i Kristiansand kommune har ansvar for å forenkle arbeidet med store og små arrangementer som krever tilrettelegging fra kommunen. Koordinatoren er kontaktleddet i kommunen og koordinerer internt mot alle kommunalområdene. Arrangementskoordinator har ansvaret for å leie ut samtlige kommunale utearealer og blir ofte kontaktet av festivaler, idrettslag, menigheter og humanitære organisasjoner. Under koronapandemien har koordinator også veiledet frivillige organisasjoner og andre som har spørsmål knyttet til de enhver tid gjeldende koronarestriksjoner, og gjennomføring av arrangementer og samlinger.

Frivillighetsprisen

Kristiansand kommune har delt ut frivillighetsprisen siden 1998. Reglementet sier at:

«Hensikten med prisen er å berømme en person eller organisasjon fra Kristiansand, som har utmerket seg med frivillig engasjement og pågangsmot til beste for den enkelte innbygger og lokalsamfunnet. Innsatsen kan ha foregått over lengre tid eller i et tidsavgrenset prosjekt.»

---

¹⁷ Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand) 18. juni 2019. Sak 68/19 «Harmonisering av prinsipper og priser for lån og leie av kommunale lokaler». Kristiansand kommunes forslag økonomiplan 2022-2025.

Frivillighetens bredde og mangfold, både med tanke på organisasjonsform, tematikk, alder og kultur, skal over tid gjenspeiles i et tilsvarende mangfold blant prisens vinnere.

Frivillighetsprisene består av et diplom og et pengebeløp. Prisen tildeles samme person/organisasjon bare en gang. Prisen overrekkes i forbindelse med den internasjonale frivillighetsdagen 5. desember eller på et annet velegnet tidspunkt.»

Prisvinnere fra 2013-2022

2022: Redd Barna Kristiansand og Talal Omar Haidar
2020: Søgne Turgruppe og Steinar Monsen
2019: 7. Kristiansand Sjø speidergruppe og Lise Kristiansen
2018: Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO), Kristiansand
2017: Kristiansand Røde Kors Hjelpekorps og Arne Hallvard Holte
2016: Redningselskapet Sør og Torfinn Mæsel og Anne Hilde Ngyuyen
2015: Bragdøya Kystlag og Helga Langeland
2014: DNT Sør og Jan Gustav Johansen
2013: Odderøyas Venner og Nils Kapstad

Frivilligsentraler

Status og historikk

Frivilligsentralene oppstod som et prøveprosjekt i 1991 og er siden blitt utvidet til 481 frivilligsentraler i 313 kommuner. 72 av frivilligsentralene er i storbykommunene. Oslo (32 stk.), Bergen (11 stk.), Trondheim (14 stk.), Stavanger (9 stk.) og Kristiansand (6 stk.).

Omtrent 49 % av frivilligsentralene på landsbasis er kommunalt eid, mens resten er eid av organisasjoner (stiftelser, foreninger, andelslag eller menigheter).¹⁸ Trondheim kommune har kun organisasjonseide sentraler, mens alle sentralene i Stavanger er kommunale. Oslo, Bergen og Kristiansand kommune har en kombinasjon av kommunale- og organisasjonseide sentraler.

Helt siden oppstarten av frivilligsentralene på 1990-tallet har frivilligsentraler blitt tildelt midler over statsbudsjettet, og kommunene har i liten grad kunnet påvirke etableringen av frivilligsentraler i egen kommune.

Kultur- og likestillingsdepartementet tildeler driftstilskuddet til kommunene, som igjen viderefordeler til frivilligsentralene. Ifølge departementet er formålet med bevilgningen:

å støtte opp under drift av frivilligsentraler. Frivilligsentralene skal være lokalt forankret og drives ut fra lokale forutsetninger og behov. Aktivitetene skal bygge på frivillig innsats, bidra til å skape sosiale møteplasser og legge til rette for lokal frivillig virksomhet.

¹⁸ Eimhjellen, I, Espegren, A., Nordbø, Å., Guriby, E. og Nørdland, S., i. NORCE-rapport (18:2020): [Frivilligsentralenes kjennetegn og betydning i storbyene.](#)

I oppdragsbrev til kommunene stiller Kultur- og likestillingsdepartementet videre følgende krav til arbeidsmåte og organisering av sentralene lokalt:

Med frivilligsentral forstås virksomheter som stimulerer til frivillig innsats, er åpne møteplasser for befolkningen og et bindeledd mellom kommune og frivillig sektor. Virksomhetene skal ha tilgang på fysiske lokaler, ha eget regnskap og årsrapport, ha en daglig leder eller lignende og benytte ordet "frivilligsentral", "nærmiljøsentral" eller likelydende i frivilligsentralens navn.

Kultur- og likestillingsdepartementet jobber med ny forskrift for frivilligsentraler. Forskriften forventes ferdig våren 2022.

Frivilligsentralenes rolle i Kristiansand

Det er seks frivilligsentraler i Kristiansand kommune. Tre av sentralene er eid av organisasjoner og tre er kommunale sentraler.

- Frivilligsentralen Kirkens Bymisjon eies og driftes av Stiftelsen Kirkens Bymisjon Kristiansand (SKBK), og har samme styre. Frivilligsentralen rekrutterer frivillige til interne tiltak i SKBK.
- Blå Kors Posebyen Frivilligsentral eies og driftes av Blå Kors Kristiansand (BKK), og har samme styre. Frivilligsentralen rekrutterer frivillige til BKK sine virksomheter og aktiviteter i samarbeid med andre organisasjoner og til ulike kommunalområder.
- Songdalen Frivilligsentral har en hybrid organisasjonsform, registrert i Frivillighetsregisteret og kommunalt ansatt daglig leder. Styret består av representanter fra foreninger, frivillige og kommunen. Sentralen initierer aktiviteter og mobiliserer og samordner frivillig innsats.

De tre kommunalt eide sentralene har andre roller enn de organisasjonseide og er i dag en del av den kommunale virksomhetsstyringen. De jobber for å fremme og koordinere tiltak som kan forbedre samhandling mellom enkeltfrivillige og frivillige organisasjoner i kommunen. Sentralene har en rendyrket servicefunksjon ovenfor frivilligheten og støtter foreningenes arbeid ved å tilby kurs, nettverk og rådgivning. Kommunen ønsker ikke å være en konkurrent til frivilligheten og videreformidler frivillige til organisasjonene. Sentralene har lokaler på Tangvall og i Kristiansand sentrum.

Kilder

Eimhjellen, I, Espegren, A., Nordbø., Å., Guriby, E. og Nødland, S., I. (2020): *Frivilligsentralenes kjennetegn og betydning i storbyene*. NORCE-rapport 2020:18
<https://norceresearch.brage.unit.no/norceresearch-xmlui/bitstream/handle/11250/2678234/NORCE%20Rapport%20samfunn%2018-2020%20Frivilligsentralenes%20kjennetegn%20og%20betydning%20i%20storbyene.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand) 18. juni 2019. Sak 68/19 «*Harmonisering av prinsipper og priser for lån og leie av kommunale lokaler*». Kristiansand kommunes forslag økonomiplan 2022-2025.

Frivillighet Norge (2020). *Frivillighetsbarometeret*.
s3.eu-west-1.amazonaws.com/frivillighet-norge/Frivillighetsbarometeret-2020-til-nett.pdf?mtime=20201204102701&focal=none

Frivillighet Norge (2020) *Kommunal frivillighet*.
<https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/frivillighet-norge/Kommunal-frivillighet-V1.pdf?mtime=20200520111116&focal=none>

Fladmoe, A. og Folkestad, B. (2017). *Frivillighet og folkehelse: Empiriske analyser av sivilsamfunnsdeltakelse, helse og livskvalitet*. Rapport 2017:6. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2474331/Rapport_ISF_06_2017_V5.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Fladmoe, A., Sivesind, K. og Arnesen, D. (2018). *Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017*. Rapport 2018:2. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
<https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2557786/Oppdaterte+tall+om+frivillig+innsats.pdf?sequence=1>

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (2018). *Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter*. Avslutningsrapport for Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2013–2017.
<https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2465257>

Statistisk sentralbyrå (2020): *Satellittregnskapet for ideelle og frivillige organisasjoner*.
<https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nasjonalregnskap/statistikk/satellittregnskap-for-ideelle-og-frivillige-organisasjoner>

Store norske leksikon. *Definisjon Sosial kapital*.
https://snl.no/sosial_kapital

Wollebæk, D., Sætrang, S. & Fladmoe, A. (2015). *Betingelser for frivillig innsats. Motivasjon og kontekst*. Rapport 2015:1. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
<https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2442819>

Dato 31. mars 2022
Saksnr.: 2020102727-13
Saksbehandler Annette Sørlie Stray
Godkjent av Anne Grete Widding
Elisabeth Engemyr
Camilla Jarlsby
Brede Skaalerud
Kristin Eidet Robstad
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang

Kulturutvalget
Helseutvalget
Oppvekstutvalget
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

20.04.2022
03.05.2022
10.05.2022
11.05.2022
18.05.2022

Temaplan frivillighet 2022-2026

Forslag til vedtak

[Bystyret vedtar Temaplan frivillighet 2022-2026.](#)

Sammendrag

Temaplan frivillighet 2022-2026 inngår i kommunens planstrategi. Temaplaner er mer konkret enn en strategi, og kan i tillegg til å beskrive situasjonsbildet, også ha med satsninger og forslag til tiltak. Temaplan frivillighet følger opp og utdyper overordnede mål og satsninger i kommuneplanens samfunnsdel *Sterkere sammen*.

Arbeidet med temaplanen ble påbegynt 11. november 2020 etter vedtak i Kulturutvalget. Innspillsarbeidet til planen pågikk fra januar 2021- september 2021. Planen ble sendt ut på høring i perioden 4. februar til 24. mars 2022.

Formålet til planen er å sikre aktiv og attraktiv samhandling med frivillig sektor. Den skal skape en felles forståelse rundt status for samarbeid mellom kommunen og frivillig sektor i Kristiansand, og legge til rette for forenklede rammer og retningslinjer for det videre samarbeidet.

Det meste av innspillsarbeidet har foregått digitalt på grunn av Covid-19 og over 70 organisasjoner har vært involvert i arbeidet med planen. I tillegg til at det har vært gjennomført egne kommunale innspillsprosesser.

Vedlegg:

- Ungdommens bystyre høringsinnspill temaplan frivillighet
- Oversikt over innspill med administrasjonens kommentarer.
- Seniorrådet høringsinnspill temaplan frivillighet
- Idrettsrådet høringsinnspill temaplan frivillighet

- Kristiansand demensforening høringsinnspill temaplan frivillighet
- Kristiansand og omegn lokallag av Norges Blindforbund høringsinnspill temaplan frivillighet
- Kirkens bymisjon høringsinnspill temaplan frivillighet
- Arkivets venneforening høringsinnspill temaplan frivillighet
- Christianssands Byselskab høringsinnspill temaplan frivillighet
- Songdalen frivilligsentral høringsinnspill temaplan frivillighet

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Arbeidet med temaplanen ble påbegynt 11. november 2020 etter vedtak i Kulturutvalget om at arbeidet skulle igangsettes. Innspillsarbeidet til temaplanen pågikk fra januar 2021- september 2021. Det meste av innspillsarbeidet har foregått digitalt på grunn av Covid-19.

Prosjektgruppen har gjennomført innspillmøter med frivillige organisasjoner inndelt etter innsatsområdene, innspillmøter med de lovpålagte rådene, intervjuer med utvalgte organisasjoner, samt samtaler med uorganiserte ungdomsgrupper. Over 70 organisasjoner vært involvert i arbeidet.

Kunnskapsgrunnlaget for planen har vært relevante nasjonale, regionale og kommunale planer og rapporter. «Mulighetsstudie Innbyggertorg» og «Kartlegging av frivillige lag og foreninger i Søgne, Songdalen og Kristiansand» har vært spesielt viktig som kunnskapsgrunnlag.

Parallelt med temaplan frivillighet har det foregått en rekke andre kommunale planprosesser. For å forhindre medvirkningstretthet har ulike innspillsprosesser blitt sett i sammenheng.

Bakgrunnsinformasjon om «Frivillighetens rolle og status i Kristiansand» finnes i vedlegget til temaplanen.

Organisering av arbeidet

Kommunalsjef innbyggerdialog har vært ansvarlig for utarbeidelsen av temaplanen. Prosjektleder har vært rådgiver frivillighet / frivillighetskoordinator i Frivillighetsenheten. Arbeidsgruppen har bestått av representanter fra kommunalområdene Kultur og innbyggerdialog, Helse og mestring, Oppvekst og Samhandling og innovasjon. Kommunalområdet By- og stedsutvikling har blitt konsultert ved behov. Fra frivillige organisasjoner har Kristiansand Røde Kors og Forum for integrering og dialog i Agder (FIDA) deltatt.

Høringsprosess

Planen ble sendt ut på intern og ekstern høring i perioden 4. februar til 24. mars. Det ble sendt 9 høringsinnspill. To av innspillene var fra de lovpålagte rådene Ungdommens bystyre og Seniorrådet.

Alle innspill fra kommunalområdene har blitt behandlet i prosjektgruppemøtene og mange av innspillene er innarbeidet i planen.

Frivillige organisasjoner har gitt tilbakemelding om at planen er lettlest og informativ. I de skriftlige innspillene forsterkes også behovet for; tettere samarbeid mellom frivillige organisasjoner og kommunen, behovet for oversikt over frivillig sektor, enklere tilskuddsforvaltning, tilgang til lokaler og kompetanseheving av frivillige.

De eksterne høringsinnspillene følger vedlagt saken sammen med et oversiktsdokument hvor innspillene er oppsummert og vurdert.

Formål med planen

Formålet til planen er å sikre aktiv og attraktiv samhandling med frivillig sektor. Den skal skape en felles forståelse rundt dagens status, og legge til rette for forenklede rammer og retningslinjer for samarbeidet.

Utfordringsbildet og satsningsområder

Kort oppsummert kan utfordringsbildet oppsummeres i disse punktene:

- Samhandlende kommune
- Mangel på møtepunkter
- Manglende oversikt over frivillig sektor
- Rekruttere deltakere
- Synlighet og rekruttering av frivillige
- Bistand til kompetanseheving
- Økonomiske rammevilkår
- Sentralisert tilskuddsforvaltning
- Oversikt og tilgang til lokaler

Utfordringsbildet og Kommuneplanens samfunnsdel «Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030», har vært førende for handlingsplandelen til Temaplan frivillighet. Satsningsområdene med retningsmål / *slik vil vi ha det* og strategier / *slik gjør vi det* er identisk med kommuneplanens samfunnsdel, mens delmål og tiltak i temaplan frivillighet utdyper relevante punkter for frivillighetsfeltet.

Tiltakene i denne planen går primært på hvordan kommunen kan bruke sine virkemidler til å styrke og forsterke samhandlingen med frivillig sektor. Etter kommunesammenslåingen i 2020 har kommunen gjennomført en rekke ulike tiltak som har hatt som mål å styrke samarbeidet med frivillig sektor. På grunn av koronapandemien har det vært vanskelig å evaluere effekten av disse tiltakene. I oppfølgingen av tiltakene skilles det mellom «nytt tiltak» og «styrke tiltak».

Framsikt

Planen vil bli heldigital når den legges inn i det digitale verktøyet [Framsikt](#)¹ etter den politiske behandlingen. Det er derfor ikke brukt ressurser på layout. Løsningen til Framsikt gir muligheter for opplastning av bilder, videoer, tabeller, kart og lignende. Planen vil ha en universell utforming, og teksten kan «høres» og forstørres ved behov.

Kristiansand kommune har allerede tatt i bruk økonomiplan- og virksomhetsplanmodulene til Framsikt. Ved også å bruke planmodulen vil det være lettere å holde oversikt over kommunens ulike planer, se sammenhenger mellom ulike planer og koblingen til økonomi- og virksomhetsplaner. Temaplan frivillighet vil være en av de første planene som legges i Framsikt.

Oppfølging av planen

Å tilrettelegge for et godt samarbeid med frivillig sektor er et felles ansvar som omfatter hele kommunen. Temaplan frivillighet gjelder for 2022-2026. Alt som omhandler den kommunale samhandlingen med frivillig sektor kan umulig oppsummeres eller synliggjøres i én enkelt plan. I utarbeidelse av planen har det derfor vært en avveining

---

¹ www.framsikt.no

hva som skal synliggjøres i Temaplan frivillighet og hva som skal stå i kommunalområdenes planverk og virksomhetsplaner.

Økonomiske konsekvenser

Tiltak som har økonomiske konsekvenser, må ses i sammenheng med kommunens arbeid med økonomiplanen.

Uttalelse fra rådene

Prosjektleder har vært i rådene for å få innspill til hva som bør vektlegges i utarbeidelse av planen. I høringsperioden har høringsdokumentet også vært presentert i rådene. Det kom kun høringsuttalelse fra Ungdommens bystyre og Seniorrådet. Disse ligger vedlagt saken.

Klima- og miljøkonsekvenser

Kristiansand kommune har ambisiøse klimamål. Frivillig sektor har skaperkraft og kan bidra til et mer bærekraftig samfunn gjennom å involvere og engasjere befolkningen i klima- og miljøspørsmål lokalt. Ett av delmålene i planen er at frivillig sektor tar del i det grønne skiftet.

Konklusjon (jf. forslag til vedtak)

[Bystyret vedtar Temaplan frivillighet 2022-2026.](#)

Kristiansand
kommune

Postboks 4
4685 Nodeland
Tlf: 38 07 50 00
www.kristiansand.kommune.no

